

Anette Valerius

JOUSTAVASTA PERUSOPETUK- SESTA TYÖELÄMÄPAINOTTEISEEN ERITYISOPETUKSEEN

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogi

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Anette Valerius
Työn nimi	Joustavasta perusopetuksesta työelämäpainotteiseen erityisopetukseen
Toimeksiantaja	Hämeenkylässä koulu
Vuosi	2023
Sivut	42 sivua, 1 liitesivu
Työn ohjaaja	Sirpa Räikkönen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö käynnistyi syksyllä 2022. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia uudistusta joustavasta perusopetuksesta työelämäpainotteiseen erityisopetukseen. Tutkimuksen tavoitteena on tutkia uudistuksen tuomia vaikutuksia ammattilaisten näkökulmasta. Tutkimuksen toteutus on ajankohtainen, sillä uudistus on menossa vasta ensimmäistä lukuvuotta 2022–2023. Tuoreesta uudistuksesta huolimatta vaikutuksia on jo nähtävissä. Aikaisempia tutkielmia aiheeseen liittyen ei ole tehty.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkielma. Toteutan tutkielman toimeksiantona Vantaalle Hämeenkylässä koululle. Keräsin tutkimusaineiston teemahaastatteluin. Haastattelun kuutta asiantuntijaa tammikuussa 2023. Analysoin tutkimuksen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että uudistus on aiheuttanut hankaluuksia kokonaisuudessaan luokkahuonetilanteessa. Isoimmat ongelmat uudistuksen jälkeen on ollut nuorten motivoituminen. Eroavaisuus oppilaiden välillä on ollut uudistuksen myötä vaadittava erityisen tuen päätös. Ennen uudistusta pääsy joustavan perusopetuksen luokalle edellytti hakijoilta haastattelut. Haastatteluiden perusteella ammattilaiset valitsivat luokalle siitä eniten hyötyvät oppilaat. Uudistuksen myötä haastattelut jäivät pois eikä niitä lukuvuonna 2022–2023 ollut. Haastatteluiden pois jääminen oli yksi suurimmista negatiivisista vaikutteista. Tämä ilmeni jokaisen haastattelun kohdalla. Tutkimuksen viimeisessä haastattelussa kävi ilmi, että jatkossa luokalle pääsy edellyttää haastattelun.

Tutkielmassa saatuja tuloksia voidaan hyödyntää luokan kehittämisessä sekä erilaisissa tutkimuksissa. Hämeenkylässä toimiva työelämäpainotteinen uudistus on kohtalaisen tuore ja sen avulla voidaan kehittää samankaltaisia luokkakokonaisuuksia.

Asiasanat: joustava perusopetus, erityisopetus, nuoret, koulu

Degree title	Bachelor of Humanities
Author	Anette Valerius
Thesis title	From flexible basic education to emphasizing working life special education
Commissioned by	Hämeenkylä school
Time	2023
Pages	42 pages, 1 pages of appendices
Supervisor	Sirpa Räikkönen

ABSTRACT

The thesis started in the fall of 2022. The purpose of the thesis is to investigate the reform from flexible basic education to special education focused on working life. The goal of the research is to examine the effects of the reform from the point of view of professionals. The implementation of the study is timely, as the reform is only in the first academic year 2022-2023, but the effects can already be seen. There is no previous theses related to the topic.

This qualitative thesis is carried out as an assignment for Vantaa Hämeenkylä school. Research material is collected through thematic interviews with six experts in January 2023. I analyzed the research using content analysis.

The research results showed that the reform has caused difficulties in the classroom situation as a whole. The biggest problems after the reform have been the motivation of young people. The difference between students has been the decision of special support required with the reform. Before the reform, admission to a flexible basic education class required applicants to pass interviews. Based on the interviews, the professionals selected the students who would benefit the most from the class. With the reform, the interviews were omitted and there were no interviews in the 2022–2023 academic year. Missing out on interviews was one of the biggest negative impacts. This was evident in every interview. In the last interview of the study, it became clear that in the future admission to the class will require an interview.

The results obtained in the thesis can be used in the development of the class and in various studies. The working life-focused reform operating in Hämeenkylä is relatively recent and can be used to develop similar class entities.

Keywords: flexible basic education, special education, young people, school

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
2.1	Joustava perusopetus eli JOPO.....	7
2.2	Erytisopetus.....	8
2.3	Erytynen tuki ja käyttökustannukset peruskoulussa.....	9
2.4	Joustavan perusopetuksen lähtökohta.....	10
2.5	Tukihenkilötoiminta.....	11
2.6	Aikaisempien tutkimuksien tarkastelua.....	12
2.6.1	Joustava perusopetus.....	12
2.6.2	Erytynen tuki peruskoulussa.....	15
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	16
3.1	Tutkimuksen kohdejoukko.....	16
3.2	Tutkimuskysymykset.....	17
3.3	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä.....	17
3.4	Aineisto ja analyysi.....	19
4	TULOKSET.....	20
4.1	Eroavaisuus.....	20
4.1.1	Opiskelijoiden väliset erot.....	20
4.1.2	Eroavaisuus ryhmädynamiikka.....	22
4.2	Ammattilaisten näkökulma.....	24
4.2.1	Oppilaiden hyöty työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa.....	24
4.2.2	Vaikutukset työtehtävissä.....	26
4.3	Tuen tarve.....	28
4.3.1	Saatavilla oleva tuki.....	28
4.3.2	Tuen tarpeen näkyvyys.....	30
4.4	Vaikutukset.....	31
4.4.1	Oppilaiden motivaatio.....	31

4.4.2	Uudistuksen vaikutukset	33
4.4.3	Vaikutukset oppilaissa	34
5	LOPPUTULOS JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
5.1	Tutkimustulos tiivistettynä.....	36
5.2	Johtopäätökset & pohdinta	37
5.3	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	39
5.4	Lopuksi	40
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	

Liite 1. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö on toteutettu toimeksiantona Vantaalle Hämeenkyllän koululle. Aikaisemmin Hämeenkyllän koulussa toimi joustava perusopetuksen luokka. Joustava perusopetus on toiminut Suomessa vuodesta 2006 lähtien. Aluksi toiminta oli suppeampaa, mutta ajan myötä ja positiivisten tulosten vuoksi toiminta on laajentunut merkittävästi. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 10–12.) Joustavan perusopetuksen luokka uudistui Hämeenkyllän koulussa lukuvuonna 2022–2023 työelämäpainotteiseksi erityisopetuksen luokaksi. Eroa aikaisempaan on uudistuksen jälkeen oppilailta vaadittava erityisen tuen päätös sekä haastatteluiden ja valintaprosessin pois jääminen. Erityisen tuen päätöstä voidaan miettiä siinä vaiheessa, jos oppilas tarvitsee pitkäkestoista ja monipuolista tukea (Tukiliitto 2017). Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia uudistuksen jälkeisiä vaikutuksia ammattilaisten näkökulmasta.

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle keskustelusta luokan opettajan kanssa. Aloitimme keskustelun opinnäytetyön sisällöstä. Aihealue rajautui hieman yllättäen kuin opettaja kertoi heidän uudistusprosessistaan, joka oli juuri käynnistynyt syksyllä 2022. Uudistusprosessi oli kaikille kohtalaisen tuore käsite. Tutkielma käsittelee ammattilaisten näkökulmaa, koska heillä on kokemusta ajasta ennen uudistusta ja uudistuksen jälkeen.

Opinnäytetyön kohdejoukkona ovat Hämeenkyllän koulun erityisopetuksen kanssa toimivat ammattilaiset. Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineiston kerään haastattelemalla kuutta alan asiantuntijaa. Haastattelut toteutan teemahaastatteluina ja siinä käytän kokoamaani haastattelurunkoa. Kirjoittamisen tueksi äänitän jokaisen haastattelun. Tutkimusaineiston analysoin sisällönanalyysin keinoin. Opinnäytetyön pääkysymys on, miten joustavan perusopetuksen uudistus näkyy työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa.

Uudistus on hyvin tuore eikä täsmällistä kirjallisuutta aiheesta löytynyt. Opinnäytetyössäni perehdyn kolmeen aikaisemmin tehtyyn pro gradu- tutkielmaan. Kaksi tutkielmista käsittelee joustavaa perusopetusta ja yksi erityistä tukea peruskoulussa. Valitsemastani aiheesta tehtyä tutkielmaa ei siis suoranaisesti

ole aiemmin tehty, jonka vuoksi aihe on mielenkiintoinen. Valmis tutkielma auttaa saamaan tietoa uudistusprosessista ja sen tuomista vaikutuksista. Tätä tutkimustietoa voi halutessaan käyttää toiminnan kehittämiseen tai tiedonhankintaan luokka uudistuksesta.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Joustava perusopetus eli JOPO

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys pohjautuu viiteen eri käsitteeseen. Käsitteissä tuon esille, mitä tarkoittaa joustava perusopetus, erityisopetus, erityistuen päätös sekä tukihenkilö. Avaan käsitteitä tekemäni kirjallisuuskatsauksen avulla.

Joustava perusopetus eli JOPO on aloittanut toimintansa Suomessa vuonna 2006. JOPO -luokan toiminnan tarkoituksena on ennaltaehkäistä syrjäytymistä peruskoulun yläasteella. Toiminta kohdennetaan oppilaisiin, joiden päättötodistuksen saaminen on vaarantunut. JOPO -toimintaa toteutetaan yleisopetuksen tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Opetussuunnitelma on kaikille sama ja sitä voidaan soveltaa jokaisen yksilön tarpeet huomioiden. Joustavassa perusopetuksessa oppiminen on toiminnallisempaa. Työopiskelujaksoja on useampi ja tämä vahvistaa nuorten työelämätaitoja ja sitä kautta vahvistaa oppimista ja urasuuntautumista. Alussa hankkeessa oli mukana 27 kuntaa. Ajan myötä toiminta on laajentunut lähes koko Suomeen. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 10–21.)

Perusopetuslaissa määritellään joustavan perusopetuksen toimintatavat. Opetus tapahtuu pienryhmissä opettajan, ohjaajan sekä tarvittaessa tukitoimien avustuksella. Toiminta on tarkoitettu 7- ja 9- luokkalaisille nuorille. JOPO -luokalle haetaan vanhemman ja nuoren toimesta. Opetuksen järjestäjä vastaa valintatilaisuudesta sekä huolehtii valintakriteereiden yhdenvertaisuudesta. (Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muutoksesta 29.12.1768/2009, 9b§.)

Yhdelle JOPO -luokalle pääsee vuosittain noin kymmenen oppilasta. Hakijoiden keskuudesta pyritään valitsemaan Jopo-toiminnasta ja -opiskelusta parhaiten hyötyvät oppilaat. Yleensä hakijoilla ei ole erityistuen päätöstä, vaan

yleisen ja tehostetun tuen päätökset. Poikkeuksellisesti tietyissä tilanteissa voidaan hyväksyä oppilas, jolla on erityistuen päätös, mutta hänen on kyettävä JOPO -tyyliseen oppimiseen. Oppimisympäristö JOPO:lla on laaja. Oppiminen tapahtuu koululla, työpaikalla, kulttuuritapahtumissa sekä erilaisten harrastusten parissa. Edellä mainittujen oppimismuotojen tavoitteena on, että nuori pääsee tutustumaan työelämään ja erilaiseen toimintaan ja sitä kautta ei vieraannu yhteiskunnasta. (Manninen & Luukannel 2009, 12.)

2.2 Erityisopetus

Koulutusjärjestelmän tarkoituksena on, että jokaisella oppilaalla on oikeus päästä niin pitkälle kuin mahdollista. Esteenä ei saa olla vamma, vika tai sairaus. Jokaiselle erityistä tukea tarvitsevalle on syytä tarjota tarvittavat tukitoimet peruskoulussa ja sen jälkeen. Erityisopetus on osa oppimista, ei erikseen luokiteltava palvelu. Erityisopettajalla tulee olla valmiudet tarjota monipuolista tukea oppimiseen. Suomessa on käytössä kolmivaiheisen tuen malli. Kolmivaiheisen tuen malliin kuuluu riittävä tuki yhteisopettajuuteen ja opettajien väliseen kommunikointiin, riittävät tukitoimet jo varhaisessa vaiheessa sekä erityisoppilaiden mahdollisuus työskennellä tavallisessa luokassa. (Puukari & Lappalainen 2017, Luku 3.)

Erityisopetuksen tarve on kymmenen (2000–2010) vuoden aikana kasvanut 60%. Lukuun vaikuttaa paremmat resurssit erityisopetuksen suhteen. Vuonna 2010 erityisopettajia oli 14% ylä- ja ala-asteen opettajista. Erityisopettaja on tärkein tukimuoto erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle resurssista katsottuna. Erityisopetuksen taloudellista osaa ei luokitella erikseen, mutta lisääntyneen erityisopetuksen määrä kertoo oppilaiden lisääntyneen tuen tarpeesta. Tämä vaatisi henkilökunnan resurssien lisäämistä. Erityisopetukseen vaihtavan oppilaan sosiaaliekonominen tausta on yleensä huonompi kuin perusoppimäärää käyvän henkilön. (Jatkola 2013, 7–8.)

Erityisoppilaalla on mahdollisuus yleiseen tukeen, millä tarkoitetaan tarkempia ja monipuolisempia tukitoimia. Riittävään tukeen tarvitaan pääsääntöisesti isompi joukko alan ammattilaisia, kun puhutaan vakavista oppimisongelmista. Tällaisia ammattilaisia ovat esimerkiksi erityisopettaja ja henkilökohtainen

avustaja. Oppimäärä yksilöllistetään, mikäli oppilas ei annetusta erityisopetuksesta huolimatta tavoita yleisen oppimäärän periaatteita. Yksilöllistämällä pyritään ennaltaehkäisemään oppimäärästä vapauttamista. Oppimäärästä vapauttamiseen täytyy olla vaativat perustelut. (Opetusministeriö 2007, 24.)

2.3 Erityinen tuki ja käyttökustannukset peruskoulussa

Erityisen tuen päätöstä voidaan miettiä siinä vaiheessa, jos oppilas tarvitsee pitkäkestoista ja monipuolista tukea. Yleisesti ottaen erityisen tuen oppilaat tarvitsevat erityisopetusta ja tukea. Erityisen tuen oppilailla on mahdollista saada pedagogista tukea sekä tarvittaessa tulkitsemis- tai avustajapalveluita. (Tukiliitto 2017.)

Oppilaalla on oikeus saada tarvittavat tukitoimet oppimiseen hänelle laaditun opetussuunnitelman mukaisesti omasta kunnasta. Keskeisistä menetelmistä sovitaan opetussuunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelmassa otetaan huomioon kehitystason sekä yksilön tarpeet. Erityinen tuki koostuu erityisopetuksesta sekä lain edellyttämistä tarvittavista tukitoimista. Erityisen tuen päätös vaatii opetuksesta huolehtivan tahon tekemän kirjallisen päätöksen. Päätös tarkistetaan toisen vuosiluokan jälkeen ennen yläasteelle menoa. Päätöksessä tulee olla määritelty tarkasti tarvittavat tukitoimet, kuten pääsääntöinen opetusryhmä, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat tukitoimet, esimerkiksi poikkeukselliset järjestelyt. Ennen päätöksentekoa kuullaan oppilasta, huoltajaa, opettavaa tahoa sekä laillista edustajaa. Tämän jälkeen tehdään pedagoginen selvitys erityisen tuen tarpeesta. Pedagogiseen selvitykseen tarvittaessa pyydetään lääkärin tai psykologin arviota. (Laki perusopetuslain muuttamisesta 24.6.642/2010 19§.)

Henkilökohtaiseen suunnitelmaan (HOJKS) on merkattu tarvittavat tuki- ja aputoimet sekä tukea tarvitsevien aineiden keskeiset tavoitteet, sisältö sekä arviointimenetelmät. Opetuksen järjestäjä on vastuussa oppilaan riittävästä tuen saannista. (Opetushallitus s.a.) Mikäli opetusta ei voida toteuttaa vamman tai sairauden takia, tulee opetus järjestää toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan liittyy motoriset taidot, kieli, kommunikaatio, sosiaaliset- ja kognitiiviset taidot sekä arkirutiineista huolehtiminen. (Opetusministeriö 2007, 24.)

Vuonna 2007 perusopetuksen käyttökustannukset indeksikorotus mukaan luki-
kien oli 5 343,30 euroa oppilasta kohden. Erityisopetuksen perusosan yksikkö-
hinta lasketaan prosenteilla keskimääräisestä yksikköhinnasta. Vaikeasti kehi-
tysvammaiset +400%, muut kehitysvammaiset +250%, erityisoppilaat + 50%,
lisäopetus 7-9 luokkalaisille + 30%, ruotsinkielinen opetus + 12% sekä vieras-
kieliset oppilaat +20%. (Opetusministeriö 2007, 26.) Perusopetuksen käyttö-
kustannuksen tulisi taata tasa-arvoinen koulupolku työelämään jokaiselle yksi-
lölle niin, että jokaisella mahdollisuus tarvitsemaansa tukeen.

2.4 Joustavan perusopetuksen lähtökohta

Ilman päättötodistusta joka vuosi jää noin 150–190 oppilasta. Pelkästään tilas-
tot eivät kerro, miksi näin on. JOPO:n tuloksia arvioitiin vuonna 2008. Tulokset
olivat myönteisiä kaikilla arviointimittareilla. Arvioinnin tarkoituksena oli selvit-
tää, onko oppilaissa tapahtunut muutosta JOPO:n aikana. Suoranaisesti ei
käynyt ilmi mikä toimintamalli tai kunta on suoriutunut parhaiten. JOPO -opet-
tajien ja -avustajien mukaan toiminta on vaikuttanut 70% myönteisesti oppilai-
siin ja heidän koulumenestykseensä. Oppilaista 10% ei ole hyötynyt jous-
tava perusopetuksesta. Positiiviseen muutokseen on vaikuttanut pienryhmä,
henkilökohtainen tuki sekä työpaikkaopiskelu. Kodin ja koulun välinen tiivis yh-
teistyö on vaikuttanut vähenevissä määrin poissaoloihin. Arviointiraportissa
käy ilmi huoltajien ja oppilaiden olevan tyytyväisiä joustavan perusopetuksen
työelämäpainotteisuuteen. Huoltajien mukaan käytöshäiriöt ja negatiivinen
ajattelu koulun suhteen ovat vähentyneet huomattavasti. (Numminen &
Ouakrim-Soivio 2009, 14.)

JOPO:n myötä nuoret ovat päässeet takaisin kiinni yhteiskuntaan. Koulun
tuoma arkirythmi on osaltaan parantanut nuorten elämänlaatua. Raportin mu-
kaan joustavasta perusopetuksesta hyötyi kaikista eniten paikalla olleet opis-
kelijat. Joustavaan perusopetukseen kuuluu leirikoulut. Vähiten osallistuvilla
nuorilla oli 2,85 leirikoulupäivää, kun muilla oli keskiarvallisesti 4,65 leirikoulu-
päivää. Mitä enemmän nuori osallistui leirikouluihin sitä enemmän, oli myön-
teisiä vaikutuksia. Saman vaikutuksen huomasi työelämäpainotteisella oppimi-
sella, sillä parhaiten vastetta saaneet opiskelijat olivat keskiarvallisesti 13 päi-
vää enemmän töissä, kun huonommin osallistuneet. Varovaisuus on hyvä

muistaa arvioinneissa, sillä joustavasta perusopetuksesta parhaiten suoriutuneet ovat hyötäneet työpaikkaopiskelusta, eikä kaikkein ongelmallisempia oppilaita voida laittaa työelämä opiskeluun. Tilastoista käy ilmi, että 2007–2008 ilman päättötodistusta jäi 115 oppilasta. Määrä on ollut aikaisemmat yhdeksän vuotta 150–190 oppilasta. Arviointiraportissa käy ilmi, että joustava perusopetus ehkäisee syrjäytymistä huomattavasti. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 14.)

Koulu-uudistuksen myötä kouluväkivalta on lisääntynyt. Itä-Uudenmaan poliisi (24.11.2022) kertoo uutisessa kouluissa tapahtuneen väkivaltaisuuksien ja pahoinpitelyn kehittyneen vakavaksi alueellaan. Vantaa on antanut tukensa nuorisotyöhön ja ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön kouluissa ja oppilaitoksissa. Määrärahoja on luvattu nostaa lisäämällä harrastuksia ja nuorisotyöntekijöitä. Kaupunginjohtaja kertoo olevansa järkyttynyt nuorten lisääntyneestä väkivaltaisuuksista, mihin osittain on vaikuttanut koronapandemia. Turvallisuussuunnitelman tärkeä strategia on syrjäytymisen ennaltaehkäisy, ryhmäytyminen ja osallisuuden tukeminen. Vantaa on lisännyt tietoisuutta kouluttamalla henkilökuntaa ja yhteistyökumppaneita sekä kertonut polarisaatiosta. Kouluttamisen tarkoituksena on, että työntekijät pystyvät lähestymään nuoria vaikeissakin asioissa. (Vantaa 2022.)

2.5 Tukihenkilötoiminta

Tukihenkilötoimintaa on olemassa erilaisia. Ammatillisella tukihenkilöllä on oltava alaan sopiva koulutus sekä kokemusta lasten ja nuorten kanssa toimimisesta. Tukihenkilötoiminnasta ja sen tavoitteista sekä yleisistä asioista luodaan aina kirjallinen sopimus. Alle 18-vuotiailla tulee olla vanhempien suostumus. Tukihenkilön työnkuva on moninainen ja sen konkreettinen toiminta voi muuttua tuettavan tarpeiden mukaan. Tukihenkilö voi olla mukana arjen askareissa ja antaa tukensa koulunkäyntiin koulutuspolkuun sekä työllistymiseen. tukihenkilö voi tarvittaessa auttaa myös koko perhettä. heidän kanssaan voi keskustella arkisista asioista sekä lapsiin ja vanhemmuuteen askarruttavissa tilanteissa. Tukiperhetoiminta on aina vaitiolovelvollisia. (THL 2022.)

Tukihenkilötoiminta on suunnattu nuorille, jotka tarvitsevat tasapainoisen aikuisen huomiota ja luottamuksesta. Tuen tarpeelle voi olla monia erilaisia

syitä, joita voi olla esimerkiksi, perheeseen liittyvät vaikeudet vanhempien ongelmat, koulunkäyntiin liittyvät haasteet, yksinäisyys tai heikot harrastusmahdollisuudet. Tukihenkilötoimintaa voidaan myös järjestää, jos on muita sosiaalisia ongelmia. (Lundbom & Herranen 2011, 192.)

Tukihenkilötoiminnan tarkoituksena on olla osana sosiaalityön tavoitteellisuutta. Tukihenkilö toimintaa käytetään myös erilaisissa terveystuntoutusjaksoon liittyvissä kuntoutusprosesseissa. Työn tarkoituksena on tukea nuorta toimimaan pitkäjänteisesti määrättyissä prosesseissa kuten koulunkäynti ja harrastukset. (Lundbom & Herranen 2011, 194.)

Tukihenkilötoiminnan keskeinen tavoite on pyrkiä vaikuttamaan nuorten ja lasten haastaviin tilanteisiin ja varhaisessa vaiheessa. Tukihenkilötoiminta on tärkeä ehkäisevän työnmuoto. Työn keskeisin tarkoitus on, että perhe saa tarvitsemaa tukea jo varhaisessa vaiheessa. Riittävä avun saanti jo varhaisessa vaiheessa mahdollistaa sen, ettei nuorta sijoiteta kodin ulkopuolelle. Usein lapset, jotka tarvitsevat tukihenkilötoimintaa ovat lastensuojelussa kohtalaisen tuoreita, sillä yhden lastensuojeluilmoituksen myötä tai koulun yhteydenotosta pyritään puuttumaan tilanteeseen jo varhaisessa vaiheessa, jotta se on lapselle ja vanhemmille eduksi. (Lundbom & Herranen 2011, 194–195.)

Toiminta kohdistuu erityisen tuen tarpeessa tai lastensuojelun asiakkuudessa oleville lapsille nuorille ja perheille kenellä ei mahdollisesti ole tukiverkostoa tai se on liian pieni. Henkilöt käyvät läpi soveltuvuus haastattelun ja sen kautta heidät valmennetaan määrättyyn tehtävään. (Helsingin kaupunki 2023.)

2.6 Aikaisempien tutkimuksien tarkastelua

2.6.1 Joustava perusopetus

Opinnäytetyössäni tarkastelen ensimmäistä lukuvuotta käynnissä olevaa uudistusta. Aikaisempia vastaavanlaisia tutkimuksia aiheesta ei ole tehty. Pienellä luokkakoollla on ollut hyvät vaikutukset oppilaisiin. Koulumotivaatio oli ennen joustavaa perusopetusta hyvin alhainen. Alhainen motivaatio vaikutti koulumenestykseen negatiivisella tavalla. Huonot kouluarvosanat laskivat entisestään motivaatiota mistä lopulta tuli kierre. Tutkimuksesta käy ilmi, että vaihtoehtoiset opiskelumenetelmät, muun muassa käytännön tekeminen, lisäsi opiskelumoti-

vaatiota. Parempi ilmapiiri koettiin edistävänä tekijänä oppimiselle. Haastateltavat kertoivat ryhmän muodostuneen hyvin tiiviiksi. Myönteiseen ilmapiiriin vaikutti jokaisen saman tyyliset haasteet ja sen hetkinen tilanne. (Kuivanen & Perälä 2018, 59–64.)

Haastateltavilta tuli useaan otteeseen ilmi JOPO:n aikuisten merkitys, läsnäolo ja hyvä tilannetaju erilaisissa tilanteissa. Hyvänä havaittiin opettajan ja avustajan pysyminen samana kaikissa oppiaineissa. Luottamussuhteen kuvattiin tulevan niin vahvaksi, että heille pystyi puhumaan jopa omista henkilökohtaisista ongelmista. Välituntien joustavuus ja oman koulupäivän suunnittelu koettiin toimivan hyvin. Motivaatiota edistävänä toimintana koettiin vapaus päättää valinnoista sekä mahdollisuus päästä isomman ryhmän mukana liikuntatunneille, opiskelemaan kieliä tai osallistumaan kotitaloustunneille. JOPO:lla opiskelijat kokivat avun saannin olevan helppoa ja opettajan ja avustajan huomioinnin olevan yksilöllistä. Ongelmaksi perusluokalla muodostui opittavien asioiden nopea läpikäynti. Tämä aiheutti nuorilla vaikeuksia päästä sisään oppitunnilla läpikäytävään aiheeseen. JOPO:lla puolestaan asiat käytiin niin, että jokainen sisäisti käsiteltävän aiheen. Opiskelu eteni luokalla siis yksilöllisesti. (Kuivanen & Perälä 2018, 64–69.)

Kuivasen ja Perälän (2018) pro gradu -tutkielmassa tuli esille, että arvosanat nousivat jopa kaksi numeroa ylöspäin JOPO -luokalla. JOPO:n ansiosta haastateltavat kokivat suorittaneensa peruskoulun ja saaneen jatko-opiskelupaikan. Osa haastateltavista kertoi, ettei olisi pystynyt suorittamaan peruskoulua tavallisella luokalla. Luokalle jääminen ja kymppi- luokka olisi ollut toisena vaihtoehtona. Oppilaat eivät olisi uskoneet niiden jälkeen lähtevänsä enää jatko-opiskelemaan. JOPO sai usean oppilaan kohdalla hyvän käyttäytymisen, omat vahvuudet, oppimistyylin ja itseluottamuksen esille. Jokaisessa haastattelussa kävi ilmi, että usean työssäoppimisen myötä löytyi itselle ala, mihin lähteä peruskoulun jälkeen. (Kuivanen & Perälä 2018, 69–74.) Työssäoppimisjaksot olivat nuorille opettavaisia. Toisessa työpaikassa viihtyi enemmän kuin toisessa, mutta perusajatus työssäoppimisesta oli myönteinen. Oppilaan tukeminen on hyvin moninaista. Tukea joustavan perusopetuksen kautta sai niin koulunkäyntiin kuin vapaa-aikaankin. Eräs opettaja nosti esille JOPO:n siirtymisen syyksi järkiintymisen, eli oppilas tajuaa peruskoulun olevan loppusuoralla eikä tulevaisuuden suunnitelmia ole. Valintatilaisuudessa oli otettava huomioon, että nuori kykenee opiskelemaan JOPO:n tavoin ja hyötyisi siitä mahdollisimman hyvin. Joustava

perusopetus ei ole suunnattu käytöshäiriöisille tai sopeutumattomalle nuorelle. Eniten toiminnasta hyötyi alisuoriutajat, jotka jäivät ilman huomiota ja apua suuremmissa luokkaryhmässä. (Järvinen 2014, 80–83.)

Järvisen (2014) tutkimuksessa selvitettiin, millä tavoin JOPO pystyy tarjoamaan tukea ja mitä eroavaisuuksia sillä on yleisopetukseen. Tutkimuksessa avattiin opettajien näkemyksiä JOPO -oppilaiden suorituskykyyn ja motivaatioon. (Järvinen 2014, 6.) JOPO:lla oppilaat tarvitsevat monipuolista tukea ja tuetumpaa oppimista. Toiminnassa vahvistuu monialainen yhteistyö. (Järvinen 2014, 50–51.) Haastateltavia aikuisia oli viisi miesoletettua ja yksi naisoletettu (Järvinen 2014, 57). Opettajat kuvaavat JOPO:a samaan aikaan helpoksi, mukavaksi, vaativaksi ja tiukaksi. Monipuoliset eri menetelmät tekivät opetuksesta mukavan ja hauska, mutta samanaikaisesti liikkuminen esimerkiksi leirikouluihin koettiin joidenkin kohdalla haastavana. Jopo- luokan oppilaat joutuvat useasti uusiin tilanteisiin, tutustumaan eri ihmisiin ja osallistumaan erilaisiin projekteihin. Opettajat kuvaavat luokan sääntöjen olevan tiukat. Opettajat painottivat luvattomien poissaolojen vähenemistä sekä tiiviin yhteistyön vanhempiin olevan myönteinen osa toimivaa koulunkäyntiä. Oppilaiden menemisiä seurattiin opettajien puolesta tarkasti, mikä toisinaan voitiin kokea oppilaiden näkökulmasta raskaana. (Järvinen 2018, 73–75.)

Eräs opettaja kuvasi joustavan perusopetuksen vapautta seuraavasti,

”Et vaikka tää on joustava niin ei täällä voi kaikkea valita. Kyllä me mennään ja asiat voidaan tuoda esille eri tavalla, mutta tää ei ole mikään valintatalo.” Työn tarkoituksena on tuoda nuorille enemmän vastuuta korostaen oman tekemisen osuutta. Opettajat painottivat henkilökohtaista kasvun tukemisen tärkeyttä sekä kykyä keskustella myös yksityisasioista. Luottamussuhteen rakentaminen näkyi niin oppilaassa, kun opettajassa. Opettajan roolin lisäksi eräs opettaja mainitsi olevan isän roolissa tai toimia isän korvikkeena. (Järvinen 2014, 76–79.)

Opettajien haastatteluissa kävi ilmi kodin ja koulun riittävän tuen tarjoamisen tärkeys nuorelle. Kaikilla ei kotona ole resursseja tukea nuorta ja siinä kohtaa opettajan rooli korostuu. Nuorten perhetaustat vaikuttavat monipuolisesti koulunkäyntiin ja sen onnistumiseen. Laadukas peruskoulu pitää sisällään turvallisen oppimisympäristön ja turvallisen vuorovaikutussuhteen opettajaan. Jousta-

van perusopetuksen yksi piilevä salaisuus onkin opettajien kyky kohdata oppilaat kokonaisina ihmisinä, ei vain tulosluvun perusteella. (Järvinen 2014, 100–103.)

2.6.2 Erityinen tuki peruskoulussa

Holmberg on tehnyt pro gradu -tutkielman aiheesta opettajien näkemyksiä vaativan erityisen tuen rajautumisesta osana perusopetuksen erityistä tukea. Tutkielman mukaan vaativaa erityistä tukea tarvitsevat nuoret tarvitsevat monipuolisempia tukitoimia oman toiminnan tukemiseksi. Tämä näyttäytyi jatkuvana avun tarpeena mihin liittyi keskittymisvaikeuksia ja siirtymätilanteiden hankaluutta. Siirtymätilanteella tarkoitetaan toiminnan aloittamista, jatkamista ja sen lopettamisen vaikeutta. Tässä yhteydessä toiminnan ennakointi oli yksi merkittävimmistä tuen muodoista millä voitiin monipuolisesti tukea oppilasta sen haasteessa. Tämä kuitenkin ei pelkästään tuen muotona riittänyt, koska oppilaat tarvitsevat lisäksi riittävää tukea itseohjaavuuteen ja itsesääteelyyn. Oppilaille katsottiin heille sopiva oppisisältö, joka muodostui hyvin yksinkertaisesta opetussuunnitelmasta mihin liittyi ydinsisältö. Oppimisympäristö ratkaisuihin käytettiin erilaisia keinoja kuten eriyttämistiloja, rauhoittumistiloja sekä muita oppilaita hyödyttävät tilaratkaisut. Tilaratkaisuissa oli otettava huomioon tilojen muokattavuus, esteettömyys ja erilaiset aistiherkkyydet. (Holmberg 2022, 45–46.)

Yksi oppilaiden haasteista oli sosiaalinen kanssakäyminen. Tarkemmin kuvattuna tällä tarkoitetaan itsesääteelyä, itseilmaisua ja vaikeuksia toimia ryhmässä. Tutkielmassa tuli esille riittävän monipuolisen tuen mahdollistaminen oppilaille, joka sitä tarvitsee. Erityisluokanopettaja kuvaa erittäin tärkeäksi tiiviin moniammatillisen yhteistyön. Moniammatillisessa yhteistyössä tulee ottaa huomioon yhteistyöverkosto, huoltajien yhteistyö sekä aikuisten määrä luokassa. Oppilaiden aggressiivista käytöstä tuli ennakoida mukauttamalla ympäristön olosuhteita jokaisen oppilaan tarpeita huomioivaksi ja varmistaen sen, että oppilas tulee vuorovaikutustilanteessa selkeästi ymmärretyksi. Opettajalla voi liittyä työnkuvaan väkivallan uhka ja väkivallan uhriksi joutuminen. Tutkimuksen mukaan erityisopettajilla on kolminkertainen riski tulla pahoinpidellyksi oppilaan toimesta. (Holmberg 2022, 47–49.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen kohdejoukko

Opinnäytetyön kohteena on Vantaalla Hämeenkylässä toimiva nykyinen työelämäpainotteinen erityisopetuksen luokka. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia luokan uudistusta ja sen vaikutusta. Kohdejoukkona tässä tutkimuksessa toimi luokan kanssa työskentelevät ammattilaiset. Ammattilaisilla oli työkokemusta vanhasta joustavasta perusopetuksen luokasta sekä uudistetusta työelämäpainotteisesta erityisopetuksen luokasta. Kokemus työskentelystä molempien luokkien kanssa oli tutkimuksen kannalta merkittävää.

Tutkielman alussa kävin oppilaitoksessa keskustelemassa mahdollisista haastateltavista. Tutkielman kohdejoukko rajautui helposti, sillä osallistuminen vaati haastateltavilta kokemuksen kummankin luokan kanssa toimimisesta. Ammattilaisten eri työtehtävät tekivät tutkielmasta mielenkiintoisen. Tutkielmaan osallistuville kerrottiin jo alkuvaiheessa, mitä tutkielma pitää sisällään ja mikä heidän osansa tutkielmassa on. Tutkielmaan osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Haastattelun alussa kerroin myös haastateltaville, kuinka aion haastatteluaineistoa käsitellä, säilyttää ja missä vaiheessa aion sen poistaa. Tutkielmaa varten kerättyä aineistoa ei käytetä kuin tähän opinnäytetyöhön.

Kohdejoukko rajautui helposti koska tutkielmaan osallistuminen edellytti kokemusta vanhasta joustavasta perusopetuksen luokan sekä uudistetusta työelämäpainotteisesta erityisopetuksen luokan kanssa toimimisesta. Ammattilaisten eri työtehtävät tekivät tutkimuksesta mielenkiintoisen. Tutkimuksen kannalta kiinnostavaa oli ammattilaisten eroavaisuudet vastausten kohdalla. Eroavat vastaukset ja eri näkökulmat tekivät tutkimuksestani mielenkiintoisen. Haastattelin kuutta ammattihenkilöä, joista neljä oli miesoletettua ja kaksi naisoletettua. Haastatteluissa tuli esille ammattilaisten asema nuoren elämässä. Vastauksissa oli huomattava ero heidän välillensä, jotka työskentelivät vapaaajalla ja jotka puolestaan olivat osana oppilaiden oppimista ja koulun sujuvuutta.

3.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia joustavan perusopetuksen uudistusta työelämänpainotteiseen erityisopetukseen. Tutkimuskysymykset muodostuivat yhdestä pääkysymyksestä ja yhdeksästä tarkentavasta kysymyksestä. Yhdeksän kysymystä muodostaa neljää eri teemaa. Näitä teemoja ovat erovaisuus, ammattilaisten näkökulma, tuen tarve ja vaikutukset. (Haastattelurunko: Liite 1)

Opinnäytetyön **päätutkimuskysymys** on:

- Miten joustavan perusopetuksen uudistus näkyy työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa?

Hämeenkylässä toimi aikaisemmin JOPO - luokka, joka koki uudistuksen lukuvuonna 2022–2023 työelämäpainotteiseksi erityisopetuksen luokaksi. Ero aikaisempaan on, että nykyisellä työelämäpainotteisella luokalla vaaditaan erityisentuen päätös ja oppilaat valikoituivat tietyn ammattiryhmän valinnoilla. Tutkimuksen alussa en ollut kovin tietoinen uudistuksesta ja sen vaikutuksista perusopetukseen. Työelämäpainotteinen erityisopetus on itselle entuudestaan tuntematon opiskelumuoto. Vantaalla 2022–2023 lukuvuosi on edellä mainitulle opiskelumuodolle ensimmäinen. Aikaisempia tutkimuksia uudistuksesta ei ole tehty. Eikä näin ollen tietoa ole tarjolla sen enempää. Kyseessä on kohdalaisen tuore uudistus ja sen takia haluan tutustua aiheeseen näin alkuvaiheessa. Tutkimuskysymysten avulla haluan selvittää, miten ammattilaiset kokevat uudistuksen vaikuttaneet heidän työhönsä sekä oppilaisiin. Tämän tutkimuksen luettuaan asiasta tietämätön voi ymmärtää mistä uudistuksessa on kyse. Tutkimuskysymykset mahdollistivat hyvän ja avoimen keskustelun. Sain riittävästi aineistoa, eikä aihealue ollut liian laaja.

3.3 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää aiheen kokonaisuutta tutkimuksen kohteena olevien haastateltavien näkökulmasta. Tutkijan tulee olla kiinnostunut haastateltavien tunteista, kokemuksista, ajatuksista ja siitä mitä tutkimukselle oleellista tietoa he antavat. (Puusa & Juuti 2020, Johdanto.) Tutkimus sisältää kaksi vaihetta, joita

ovat havaintojen pelkistäminen ja arvoituksen ratkaiseminen. Havaintojen pelkistäminen tarkoittaa aiheeseen keskittymistä sekä raakahavaintojen kombinaatiota. Tarkoituksena on tuottaa havainnointilauseita sekä raakahavaintoja kuvaavia aiheita, jotka pätevät koko aineistoon. Arvoituksen ratkaisemisessa voi selittää ja viitata teoreettiseen viitekehykseen. Laadullisen tutkimuksen haastatteluvaiheessa aineiston määrää tulee rajata niin, että aihe pysyy teemaan liittyvissä seikoissa, eikä näin lähde rönsyilemään tutkimuskysymysten ulkopuolelle. Haastattelujen jälkeen analysointimahdollisuus on monipuolinen ja aihetta tuleekin tarkastella teoreettismetodologisesta näkökulmasta. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole löytää asiaan tietynlaista totuutta, vaan tarkoituksena on tuoda esille ilmiöitä. (Alasuutari 2011, luku 2.)

Laadullisella tutkimuksella tarkoituksena on tehdä johtopäätöksiä viitaten aineistoon. Tutkimuksen pääelementtinä toimii aineistolähteisyys. Tutkielmassa tärkeää on teoreettisen viitekehyksen ja haastateltavien henkilöiden yhteneväisen terminologian käyttäminen. Laadullisen tutkimuksen keskeinen päämäärä on tuottaa rikasta ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan on oltava tulkitseva ja toimia hyvässä vuorovaikutuksessa aineiston kanssa, näin ollen tutkijan on helppo päästä teemakysymysten keskiöön. Tutkijan haastatteluvastausten analysointi ja pohdinta on ensilähtöisen tärkeää. (Puusa & Juuti 2020, luku 1.)

Laadullisessa tutkimuksessa jokaisen haastattelun tarkoituksena on keskittyä tarkastelemaan yksittäistapausta ja saada mahdollisimman paljon tietoa kerättyä. Tutkimuksen tarkoituksena on tutustua aiheeseen yksilön näkökulmasta. Näin ollen aineistonkeruumenetelmänä toimii haastattelu. (Puusa & Juuti 2020, luku 4.) Aineistonkeruumenetelmä on teemahaastattelu. Haastattelujen tavoitteena on päästä syvemmälle aiheeseen ja saada mahdollisesti sellaista lisätietoa mitä ei osaa odottaa. Haastattelut toteutuin teemahaastatteluina. Teemahaastattelut käyvät usean ilmiön tutkimiseen. (Puusa & Juuti 2020, luku 6.) Haastattelumuodon periaatteena on, että jokaista osa-aluetta voidaan tutkia. Aihe tehostaa haastateltavien elämismaailmaa ja subjektiivista ymmärrystä asioista. Teemahaastattelussa jokainen osallistuja on ollut osana tai mukana käsittelevässä ilmiössä. (Puusa & Juuti 2020, luku 6.) Tutkimuksessa haastatellen kuutta asiantuntijaa. Jokaisella haastateltavalla on monipuolinen osaaminen ja kokemus koulutyöskentelystä. Haastattelun tukena olen hyödyntänyt

havainnointia haastattelutilanteessa, eli ilmeitä, eleitä ja äänenpainoa. Laadullinen tutkimusote soveltuu tutkielmaani, sillä sen tarkoitus ei ole etsiä yhtä tiettyä totuutta, vaan tarkastelun kohteena on ilmiötä koskevat kokemukset.

Haastattelujen yksi metodinen höyry on päätöksenteko haastateltavista henkilöistä. Haastattelu antaa mahdollisuuden tiedonkeruutilanteessa johdatella tilannetta tutkimuksen kannalta oikeaan suuntaan. Haastattelut mahdollistavat myös kysymysten toistamisen sekä tarkentamisen. Haastattelun keskeinen tavoite on saada paljon tietoa aiheesta ja näin hahmottaa laaja kuva kiinnostavasta ilmiöstä. Kuitenkin myös haastatteluun liittyy ongelmia ja ne on hyvä ottaa huomioon etukäteen. Haastattelutilanne vaatii haastattelijalta kokemusta ja taidollisuutta. Haastateltavien tuodut käsitteet ovat poikkeuksetta tutkittavan tulkintaa, joka pitää erottaa itse aiheesta mitä tutkitaan. Luottamus on yksi haastattelun tärkeimmistä metodeista. Haastateltavan on saatava riittävä luottamus haastateltavilta, jotta ilmapiiristä tulee luotettava ja tarpeeksi motivoiva. Huomioitavaa on, että haastateltavalle ei aina ole luontevaa tallenteiden käyttö. Mainitsin haastattelujen alussa haastateltavalle haastattelun nauhoittamisesta. Aihepiiristä keskustellessa haastateltava voi olla hieman varuillaan ja vastata kysymyksiin noudattaen yleisesti hyväksytyä linjaa. Tutkittavan on oltava perillä yleisestä terminologiasta, jotta ei tule tulkintavirheitä tai väärinymmärryksiä. Näin ollen tutkimuskysymykset tulee olla selkeät ja helposti ymmärrettävät. (Puusa & Juuti 2020, luku 6.)

3.4 Aineisto ja analyysi

Aineiston analyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi tarkoittaa kirjoitettua, kuultua sekä nähtyä analysointia eikä lähtökohtaisesti pohjaudu pelkästään teoriaan. Siinä voidaan käyttää suhteellisen vapaasti useita eri teoreettisia tai epistemologisia menetelmiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4). Sisällönanalyysia voidaan tehdä aineisto- tai teorialähtöisesti (Vilkkä 2015, 163). Toteutan teoriaa ei ole saatavilla kyseisestä aiheesta. Valitsin sisällönanalyysin tutkielman analysointitavaksi, jotta voin tehdä tutkimuksesta mielenkiintoisen ilman, että se on sidottu liian tiukasti tietynlaiseen teoreettiseen viitekehukseen. Toteutan tutkielman aineistolähtöisesti, sillä uudistus on käynnissä

lukuvuonna 2022–2023 ensimmäistä kertaa, eikä näin ollen teoriaa ole saattavilla. Haastatteluja analysoidessa otan huomioon haastateltavan ilmeet ja eleet, mutta pääasiallisesti keskityn heidän sanoihinsa.

Haastateltavat ovat analyysissa merkattu H1-H6. Haastateltavat valikoitui vaittomasti. Luokan kanssa tiivistä yhteistyötä koulussa tekee kuusi ammattihenkilöä, joista pääsin haastattelemaan jokaisen. Kaikilla haastateltavilla oli erilainen ammatillinen asema. Toteutin haastatteluista viisi kasvotusten ja yhden Teamsilla. Äänitin jokaisen haastattelun ääninauhurin avulla. Analysointivaiheen aloitin haastattelujen äänitteiden purkamisella. Litteroin aineiston, eli kirjoitin haastattelut sanasta sanaan puhtaaksi. Tämän jälkeen luin aineiston läpi useaan kertaan ja tutustuin siihen perusteellisesti. Seuraavaksi lähdin teemoitella aineistoa alakategorioihin. Käytin apuna tutkimuskysymyksiä ja pyrin niiden avulla löytämään vastauksen tutkielman kysymyksiin. Pyrin erottamaan saadusta aineistosta yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia. Haastatteluiden purkamista ja litterointia auttoi koodaus, jota helppotin käyttäen värikoodeja. Jokaisella teemalla oli oma väri ja tämä auttoi analyysin tekemisessä. Lopuksi analysoin aineiston.

4 TULOKSET

4.1 Eroavaisuus

4.1.1 Opiskelijoiden väliset erot

Yleisesti ottaen uudistuksen jälkeen oppilaiden välinen eroavaisuus oli huomattava ja ero aikaisempaan malliin oli mittava. Aikaisemmin oppilailta ei edellytetty erityisen tuen päätöstä päästäkseen joustavan perusopetuksen luokalle. Uudistuksen myötä erityisen tuen päätös on välttämätön työelämäpäivänteisessä erityisopetuksessa. Aikaisemmin luokalle pääsi aina haastatteluiden ja valintojen kautta, mutta lukuvuodelle 2022–2023 haastatteluja ei ollut.

H2: Niin siis haastattelu on jäänyt pois, niin se on se isoin ja näkee että kun ne ei ole itse halunnut tänne tulla niin ei ole sitä motivaatiotakaan silloin.

H6: Ero aikaisempaan on ollut valintatilaisuus ja erityistuen päätös, joka karsii ihan valtavan paljon sitä porukkaa joka sinne voi hakea ja joka siitä hyötyisi.

H1: Verrattuna aikaisempiin joustavan perusopetuksen oppilaisiin nykyiset ovat erityisintuen oppilaita.

Jokainen haastateltava toi ilmi, ettei luokalle pääsy tänä lukuvuonna edellyttänyt haastatteluita. Aikaisemmin joustavan perusopetuksen oppilaat kävivät haastatteluprosessin läpi, mutta uudistuksen myötä nuoret eivät itse ole hakenut työelämäpainotteiselle luokalle. Kykyä sopeutua työelämäpainotteiseen oppimismalliin on tärkeässä roolissa opiskeluiden etenemisen kannalta. Jokainen haastateltava näki haastatteluiden pois jäämisen olevan huono pystyvyyden kannalta.

H1: Toisin sanoen meille on tullut oppilaita, jotka ei tähän pirtaan sopeudu, eivät pysty käymään työpaikkaopiskelussa. Ne ovat niinkovia häiriökäyttäytymään, jos näin kauniisti sanotaan.

H3: Tavallaan noi kaikki jopot vuosien varrella verrattuna nykypäivään ovat, kun yö ja päivä. Varmaan ehkä eniten sisäisessä motivaatiossa. Aivan hirveää kiroilua. Ensimmäiset 20 minuuttia oppitunnista väännetään, että päästäisiin edes alkuun.

H4: Valintoja ei tehdä oppilailla ei välttämättä ole kiinnostusta koulunkäyntiä kohtaan. Aikaisemmin on voitu valita ja otettu mukaan semmoisia nuoria, jotka oikeasti hyötyvät työelämäpainotteisesta oppimisesta. Uudistuksen myötä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa oppilasvalintoihin ja sitä kautta on tullut haastavia oppilaita, jotka vaikuttavat luokkaan ja ylipäättään ja toimintaan. Nähtävissä on suuri ero.

Useassa haastattelussa mainittiin, etteivät kaikki oppilaat sovellu työelämäpainotteisen luokan toimintamalleihin. Aikaisemmin joustavan perusopetuksen nuoret olivat kiinnostuneita työelämäpainotteisesta oppimisesta ja siihen aidosti haluttiin sitoutua. Puolet haastateltavista vaikuttivat kovin turhautuneilta siihen, että opiskelijoille joudutaan opettaa yksinkertaisia käytöstapoja.

H1: Heitä ei voi valitettavasti kaikki koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin viedä. Tämä oli minusta ehkä se suurin ero tähän syksyyn ja tähän lukuvuoteen verrattuna.

Eräs haastateltavista kertoi oppilaiden häiriökäyttäytymisen vaikuttavan myös siihen, ettei kouluympäristön ulkopuolelle voida lähteä. Hän kuvasi tämän olleen yksi suurimmista eroista uudistuksen myötä.

H3: Kyse on myös minun työpaikastani. En jaksata jatkuvasti kuunnella pelkkää kiroilua. Olen joutunut paljon miettimään, että mikä minua vaivaa, minkä takia en enää samalla tavalla jaksata kuin ennen? Se on pelottava asia, kun joutuu ammatti-identiteetin kannalta miettimään, onko minussa vika vai onko oppilasaineiksessa tapahtunut näin suuri muutos?

H2: Ennen työpäivän jälkeen minulla oli energiaa. Nykyään olen aina ihan poikki työpäivän jälkeen enkä jaksata tehdä mitään. On semmoinen kaikkensa antanut olo.

H1: Kyllä tämä tilanne on vaikuttanut yöuniin.

Puolet haastateltavista kertoivat uudistuksen olevan hyvin rankkaa aikaa paitsi itselle, myös omalle ammatti-identiteetille. Selkeä muutos oppilaissa on saanut ammattilaiset miettimään omaa kykyä ja kestävyyttä. Edellä mainitulla haastateltavilla on pitkä työkokemus, eikä työ yleensä ole saanut heitä voimaan huonosti tai miettimään omia voimavarojaan.

4.1.2 Eroavaisuus ryhmädynamiikka

Ryhmän sisäiseen dynamiikkaan on vaikuttanut se, ettei haastattelujen myötä ole voitu ottaa osaa oppilasvalintoihin eikä ole pystytty miettimään ryhmäytymistä tarkemmin. Yleisesti ottaen jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että ryhmädynamiikassa on tapahtunut muutoksia uudistuksen myötä. Suurimmaksi haasteeksi nousi esiin luokan yhteishengen puuttuminen.

H1: Me ei millään saatu tätä porukkaa ryhmäytettyä samalla tavalla. Suoraan sanoen se ryhmädynamiikka ei toimi. Täällä enemminkin jauhetaan ja tehdään kaikkea muuta kuin opiskeluun liittyviä asioita. Ne vähän menevät miten sattuu ja jotain saadaan tehtyä, mutta valitettavasti hyvin vähän joidenkin oppilaiden osalta. Silloin kun se ryhmä toimii niillä, menee hyvin keskenään ja on hyvä fiilis. Ne tulee mieluusti duuniin ja ne tekevätkin hommia, ja asiat edistyvät tällä hetkellä asia ei ole näin.

H2: Aikaisemmin oli niin, jos joku tarvitsee apua niin sieltä tuli muutkin auttamaan ja puhallettiin yhteen hiileen. Ei ollut semmoista niin kun härkkimistä ja sellaista älytöntä nälvimistä ja kiusaamista. Oppilaat puuttuvat tänä päivänä toistensa tekemisiin.

Jokainen vuosiluokka ja luokan ryhmädynamiikka on erilainen. Haastatteluja tehdessä havaitsin useaan otteeseen, että kyse on isommasta muutoksesta.

Oppilaat eivät ole kiinnostuneita opiskelusta eivätkä työnteosta. Ennen ryhmädynamiikka oli aivan eri luokkaa. Luokkahuonetilanteessa autettiin toisia ja pyrittiin koko luokan voimin siihen, että kaikilla menee hyvin.

H3: Tänä vuonna on paljon enemmän riitelemistä. Ei se ole laiskuutta vaan, että ei minun tarvitse, jos en tahdo asennetta ja selaista, että valitsen tämän kahdesta huonosta vaihtoehdosta vähän paremmasta. Ei välitä sitä ajatellen omaa tulevaisuutta tai sitä, että tämä on mukavaa. Tämä on vaan ihan erilaista, kun se on ollut ennen.

H4: Ryhmädynamiikassa on havaittu eroavaisuuksia. Tämäkin perustuu siihen, ettei voida vaikuttaa oppilasvalintoihin. Nuoria, joiden välillä on konflikteja keskenään tai jos on sisaruksia tai ylipääntään negatiivista historiaa, niin se vaikeuttaa dynamiikkaa tosi paljon. Tämä on myös opettajalle hyvin haasteellista, kun tilassa on jatkuvasti konflikteja.

H5: Haasteen tuo, ettei nuorten suhteita voida ottaa huomioon oppilasvalinnoissa. Nuorilla voi olla aikaisemmin ollut eripuraa mikä vaikuttaa koulunkäyntiin. Yleisesti se menee niin, kun yksi sekoi-lee, niin osa lähtee siihen mukaan eikä osa pysty tästä syystä keskittyä opiskeluun. Tämmöinen vaatii hyvin paljon kompromisseja. Nuorten väliset suhteet voivat olla haastavia, mikä vaikuttaa myös kokonaisuudessaan ryhmädynamiikkaan.

Kaiken kaikkiaan ryhmädynamiikka on tuonut paljon haasteita niin oppilaille kuin opettajille. Yleisesti ottaen alueen nuoret tunnetaan aika hyvin ja se on ollut etuoikeus aikaisemmissa haastatteluissa. Valintoja tehdessä on voitu ottaa huomioon nuorten väliset konfliktit ja heidän historiansa. Jatkuva riitojen selvittely ja konfliktitilanteet tuo haasteen koulun henkilökunnalle, koska heidän pitää pysyä ammattilaisen asemassa neutraalina.

H6: Puolet ovat väärässä paikassa. Ne ei ole ollut kiinnostuneet työelämän painotteisesti opetuksesta. Ne ei ole välttämättä menneet työpaikoille ja tilanne on ollut ongelmallinen.

H3: On tilanne missä yksi oppilas käskee koko luokkaa niin kukaan ei tee enää mitään ja se on pelottavaa. Miten ne tavallaan muovaa toisiaan myös siinä ryhmissä. Ja se on niinku surullista.

Yleisesti ottaen ammattilaisille on kuormittavaa ohjata ryhmää, missä ei olla valmiita vastaanottamaan ohjaamista. Ammattilainen on aika heikossa ase-

massa silloin, kun luokassa on kymmentä oppilasta kohtaan yksi tai kaksi aikuista. Siinä vaiheessa, kun oppilaat ilmoittavat, etteivät he tee mitään ja jos heitä ei oikeasti kiinnosta seuraukset, niin luokan aikuiset ovat umpikujassa.

4.2 Ammattilaisten näkökulma

4.2.1 Oppilaiden hyöty työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa

Haastattelujen perusteella kävi ilmi, ettei tällä hetkellä työelämäpainotteista erityisopetuksesta hyödy kovin moni tällä hetkellä luokalla olevista. Työelämäpainotteisen erityisopetuksen yksi isoimmista oppimismuodoista on työharjoittelut.

H3: Oppilaista on aikaisemmin näkynyt se, että vitsi toi on ollut selkeästi duunissa ja se osaa ottaa niinku suullisia ohjeita vastaan. Nyt me harjoittelemme lukemaan ensimmäistä riviä tuolla. Tämän ryhmän kanssa se on hyvin erilaista, vaikka haasteet on ollut aikaisemminkin.

Eräs haastateltava kuvaa, että aiemmin oppilaissa on näkynyt tunneilla työkokemus ja he ovat selkeästi hyötyneet työelämän kautta oppimisesta. Tällä hetkellä opiskelu lähtee liikkeelle hyvin yksinkertaisista asioista, kuten lukemisen harjoittelusta. Haasteita on toki ollut myös silloin, kun kyse oli joustavasta perusopetuksesta.

H1: Nyt tuntuu tällä hetkellä, että oppilaat hakevat mahdollisimman helpon työpaikan mihin voi mennä mahdollisimman myöhään ja niin, että saa lisäksi ruokarahan. Työssäoppimisen pitäisi olla mielekkäämpi tapa viedä opiskelua eteenpäin. Sen avulla on mahdollisuus löytää oma kiinnostuksenkohde, mutta sillä ei valitettavasti ole merkitystä.

H2: Oppilaille on tärkeää päästä mahdollisimman helpolla. Työpaikan on oltava lähellä kotoa mieluummin jopa tien toisella puolella. Lähtökohtana työssäoppimisissa on vaivattomuus ja helpous itselle. Ennen työssäoppimisesta on hyödytty, koska oppilaalla on itse ollut motivaatiota. Nykyään edes 15 minuutin bussimatka ei onnistu, vaikka kyseessä voi olla unelmatyö.

H4: Haasteen toki tekee se, jos ei työssäoppiminenkaan kiinnosta. Aikaisemmin nuorilla on ollut mahdollisuus itse vaikuttaa, mutta nyt tässä tilanteessa nuoret on niin sanotusti pakotettu tähän. Lähtökohta on eri, eikä kaikki sovellu työelämään.

H5: Verrattuna aikaisempiin JOPO:ihin tässä porukassa ei nuoret sovellu tähän yhtä hyvin, kun aikaisemmin. On paljon haasteita jo muutenkin niin työelämässä oppiminen ei välttämättä ole paras mahdollisuus.

Muutama haastateltavista kuvaa sitä, että nuoret yrittävät päästä mahdollisimman helpolla töihin. Motivaatiota mennä töihin ei välttämättä ole edes silloin, vaikka olisi kyseessä itselle mieleinen ala ja työtehtävä. Oppilailta olisi mahdollisuus tätä kautta viedä opintoja helposti eteenpäin mutta kiinnostusta ei löydy.

H4: Työelämäpainotteisuus on niille, joita ei se koulun penkki tavallaan kiinnostaa ja on mahdollisuus oppia työharjoittelujen kautta. Työelämään tutustuminen jo nuorena voi mahdollistaa työpaikan tulevaisuudessa, mikä on mielestäni erittäin hyvä.

H5: Työelämäpainotteinen oppiminen sopii hyvin niille, jotka ei perinteisessä tai tavallisesta peruskoulusta välttämättä suoriutuisi eteenpäin. Tämä antaa mahdollisuuden siihen, että asenne opiskelua kohtaan voi muuttua. Perinteisessä ryhmässä ei välttämättä ole löytänyt näitä kykyjä mitä voi tätä kautta löytää.

Uudistuksen myötä oppilaat eivät ole hyötyneet samalla tavalla työpaikalla opiskelusta, mitä aikaa ennen uudistusta. Oppilaiden pieni määrä takaa sen, että jokaisella on mahdollisuus löytää oma kyky ja työ mitä haluaa tehdä tulevaisuudessa.

H6: Oppilaat, joilla on tilanne se, että niiden niin kun perusopetuksen ehkä yksi keskeisistä niinku tämmöisistä omaan oppimiseen liittyvistä havainnoista on ollut se, etten lähtökohtaisesti oikein osaa mitään ja siellä on taustalla valtava määrä epäonnistumisia. Niin kyllä ne, jotka sitten sinne työelämään lähtee ja hoitaa hommansa siellä, niin kyllähän se on niinku valtavan upeata nähdä, että miten tulee hyvää palautetta työelämästä ja yhtäkkiä ne ovatkin sitten niin kun arvostettuja hommansa hyvin hoitavia oppilaita. Niin se niinku se on semmoinen boosti mikä vie eteenpäin ihan monella tavalla ja sieltä löytyy sitten sitä tulevaa polkua. Tässä kohtaan on just surkeaa, että kun meillä on näitä vääriä valintoja ja he ei mene sinne työelämään niin niillä ei myöskään tule positiiivista kokemusta, että se tavallaan se epäonnistumisten määrä vaan kasaantuu, mikä on kovin ikävää.

Eräs haastateltavista kertoo siitä, että nuoret ovat voineet kokea ennen työelämäpainotteiseen opiskeluun siirtymistä paljon epäonnistumisia. Työpaikkaopiskelun kautta useat nuoret ovat saaneet myönteistä palautetta ja se on am-

mattilaisen näkökulmasta ollut palkitsevaa nähdä. Myönteinen työelämäkokeemus on lisännyt motivaatiota muidenkin asioiden suhteen ja mahdollisesti tukenut suunnan löytämisessä omalle elämälle. Uudistuksen myötä kuitenkin moni oppilas ei ole hyötynyt tämmöisestä opiskelumuodosta. Opiskeluiden lisäksi epäonnistuminen myös työpaikalla on lisännyt epäonnistumisten määrää, joka on erittäin surullista nuoren kannalta.

H3: Tällä hetkellä 20% hyötyy muut seilaavat läpi niinku, miten se minulle näyttäytyy. Toki täällä tehdään varmasti hienoa työtä ja jokainen edistyy niinku omalla tasollaan. Olen usein miettinyt miten he pärjäävät työpaikalla, kun ennen se ero on ollut niinku yö ja päivä.

H1: Ei välitetä siitä saako päättötodistusta, koska oletetaan sen hoituvan tavalla tai toisella. Työpaikkoihin ei jakseta hakea ja asenne voi olla ihan sama, vaikka työt alkaisivat huomenna. Aikaisempaa JOPO:a, kun ajattelee niin nuoren piti hakea kahden vuoden aikana kahdeksaan eri työpaikkaan. Kuinka paljon tämä kyseinen määrä opettaa nuorta markkinoimaan itseään työelämää, joka hyödyttää tulevaisuudessa. Kolmasosa nuorista ajattelee tällä hetkellä tulevaisuudesta, että ihan sama kyllä me sossusta saadaan rahaa.

Tällä hetkellä pieni osuus opiskelijoista ammattilaisten näkökulmasta hyötyy työpaikkaopiskelusta. Jokainen nuori varmasti yrittää omalla kohdallaan tehdä parhaansa. Osa nuorista ei ole kuitenkaan motivoitunut tekemään töitä päättötodistuksen eteen, he saattavat olettaa kaiken tapahtuvan itsestään. Nuoret eivät ole valmiita hakemaan työpaikkaa ajoissa tai näkemään sen eteen vaihua. Tämän kaltaisessa opiskelumuodossa on etuoikeus päästä harjoittelemaan työnhakua, joka tukee nuorta myös tulevaisuudessa.

4.2.2 Vaikutukset työtehtävissä

Kaksi haastateltavista oli sitä mieltä, ettei heidän työnkuvansa ole muuttuneet lainkaan. Puolestaan neljä haastateltavista oli sitä mieltä, että työnkuvassa on ollut muutoksia. Kokonaisuudessaan haastateltavista puolet kuvasivat työn olevan huomattavasti raskaampaa verrattuna aikaisempaan.

H1: Huomattavasti paljon haasteellisempaa yrität oppilaille väentää rautalangasta, että kannattaisi käyttää tämä tilaisuus hyödyksi ja tuon esille monia eri mahdollisuuksia saada päättötodistus se, ettei ei tarvitse pelkästään kirjasta väentää tai kuunnella paasamista. Mutta se ei vaan kiinnosta, jos kiinnostus puuttuu, se on

äärimmäisen hankalaa. Lastensuojeluilmoituksia on jouduttu täyttämään ennätysmäärä.

H2: Työnkuva on hankaloitunut paljon. Apua pyydetään paljon enemmän, mutta sitten ei olla valmiita ottamaan sitä apua vastaan. Menen auttamaan, mutta tehdään kaikkea muuta, kun kuunnellaan. Vilmaan joudutaan jatkuvasti kirjaamaan poissaoloja, myöhästymisiä sekä huonoa käyttäytymistä. Aikaisemmin lintsaminen on jopon myötä loppunut ja Vilmamerkinnot ovat vaihtuneet positiivisemmaksi.

H3: Kasvattaja olen aina, mutta nyt joutuu hirveästi vetoamaan, että hei tehdään nyt ja loppuun asti ja viedään hommat maaliin asti. Onhan tätä ollut aikaisemmin muidenkin kanssa, mutta nämä ei kehity, että siinä on se ongelma. Työtehtävä on muuttunut ihan todella eri tavalla.

Oppilaita joutuu motivoimaan paljon enemmän verrattuna aikaisempaan.

Heille tuodaan esiin erilaisia vaihtoehtoja saavuttaa päättötodistus, eikä se tarkoita pelkästään kokeita ja hirveitä määriä aineistoja. Kiinnostusta tekemistä kohtaan ei kuitenkaan löydy monista vaihtoehdoista huolimatta. Lastensuojeluilmoitusten tekemisen määrä nousi merkittävästi verrattuna aikaisempaan. Nuoret tarvitsevat hyvin paljon apua mutta sitä ei olla valmiita ottamaan. Johdettavan perusopetuksen oppilailla lintsamisen voi sanoa, että loppui lähes kokonaan ja vanhemmille kerrottavat uutiset olivat lähes aina positiivisia. Tämän luokan kanssa tilanne ei ole muuttunut positiivisempaan suuntaan. Ongelmaksi kuvataan myös, ettei asioita viedä loppuun asti ja tämä vaatii myös ammattilaisilta enemmän resursseja.

H4: Ei ole muuttunut ollenkaan. Tehdään yhteistyötä luokan kanssa kerran viikossa niin kaikki eivät välity meille asti. Kuitenkin voin sanoa sen, että yhteistyö ja avuntarve on lisääntynyt etenkin vaikeissa tilanteissa. Nähdään paljon nuoria myös vapaa-ajalla ja meidän kanssamme tekeminen on aika vapaata.

H5: Ei ole muuttunut. Itse koulunkäynti ei vaikuta meihin emmekä joudu olla siitä vastuussa. Ennen saatiin olla mukana jopo valinnoissa ja sitä pystyttiin aikaisemmin vaikuttamaan. Muuten meidän toimintamme on aika samanlaista.

Kaksi haastateltavista oli sitä mieltä, ettei heidän työtehtävänsä ole uudistuksen myötä muuttunut lainkaan. Syy siihen, ettei muutosta heidän kohdallaan ollut havaittavissa oli se, että sillä he työskentelevät luokan kanssa noin kerran viikossa. Suuremmissa tilanteissa heitä konsultoidaan ja avuntarve ja yhteistyö ammattilaisten keskuudessa on tiiviimpää. He näkevät nuoria paljon

vapaa ajalla, eikä niinkään pakotetusta opiskelutilanteesta. Haastateltavat toivat esille, etteivät he ole vastuussa nuorten koulunkäynnissä. Tämä voi myös olla yksi selittävä tekijä sille, ettei työtehtävä ole muuttunut. Aikaisemmin he olivat mukana myös valintatilanteissa, mutta tämän vuosiluokan kanssa sitä ei tarvinnut.

H6: Aikaisemmin käytiin läpi se oppilaan ja huoltajan haastattelu, jossa käytiin läpi sitä soveltuvuutta. Viime keväänä sitä ei tosiaan ollut. No pääsin kevästä vähemmällä, kun mulla ei ollut niitä muutamaa kymmentä jopo haastattelua siinä. Helpotti omaa tilannetta töiden suhteen. Kyllä toisaalta sitten taas on tullut tämän lukuvuoden aikana takaisin, kun tuossa käynyt läpi näitä tilanteita, kun siellä on oppilaita, jotka eivät ole valmiita tekemään niitä juttuja, joita siellä pitäisi tehdä. On mietitty, että mitä me teemme tommoiselle kavereille, jotka eivät ole valmiita tekemään mitään. On tullut niinku lisää hommia sen suhteen.

Yksi haastateltavista kuvasi hänen työtehtävänsä vähentyneen haastatteluiden pois jäämisen vuoksi. Puolestaan työtehtävien määrä on lisääntynyt erilaisten haasteellisten tilanteiden vuoksi. Ammatillaiset ovat joutuneet miettimään mitä ja minkälaiseen opiskelumuotoon tietyt nuoret voivat laittaa, kun innostusta ei juuri mihinkään löydy.

H3: Nythän se päädyttiin sitten lopettamaan, ettei yhteistyötä jopon kanssa enää tänä vuonna ole ja heidän tuntipaikkansa poistettiin ja 20% integroitiin yleisluokkaan.

Eräs ammattilaisista kertoi, että yhteistyö työelämäpainotteisen erityisopetuksen kanssa lakkautettiin yhden lukukauden jälkeen. Viidesosa oppilaista kennellä löytyi motivaatiota oppiainetta kohtaan, siirrettiin yleisluokan mukaan.

4.3 Tuen tarve

4.3.1 Saatavilla oleva tuki

Ammattilaiset kuvaavat tukea olevan tarjolla monipuolisesti. Kaksi haastateltavista olivat haastattelun aikana sitä mieltä, etteivät heillä ole tarpeeksi resursseja. Puolestaan yksi haastateltavista kertoi resurssien riittävän hyvin.

H4: Tuen tarve ei näy meille niin paljon.

H5: Meidän on sitä helppo antaa, kun toimintamme on vapaamuotoisempaa ja nuoret itse haluavat tulla. Huomaa, että he tarvitsevat enemmän läsnäoloa ja tukea esimerkiksi läksyjen kanssa.

Kaksi haastateltavista kertoi, ettei tuen tarve näyttäydä heille. Toiminta on vaapaata ja ammattilaisia on paikalla riittävästi. He kuitenkin huomasivat, että nuoret tarvitsevat enemmän tukea ja läsnäoloa niin perinteisissä kuin kouluasioissa.

H1: Kaikki JOPO:n toimenpiteet. Oppilaille on tarjolla kaikki tuki siihen, että saavat korotettua numeroita, jos haluaa. Koulussa on mahdollisuus päästä keskustelemaan koulukuraattorin kanssa. Muutamalla oppilaalla on tukihenkilö. Aikaisempina vuosina pienryhmäopetuksessa olemme pärjänneet kahden aikuisen voimin, mutta tänä vuonna tilanne on toinen.

H2: Tukea on tarjolla monipuolisesti, mutta tukea ei haluta ottaa. Tukihenkilöt eivät kuskaa pelkästään kouluun, vaan ovat apuna myös koulupäivän ajan. Parhaimmillaan aikuisia on luokassa neljä, mutta nuori ei ole valmis ottaa apua vastaan edes omalta tukihenkilöltä.

Ammattilaiset kertoivat tarjolla olevan tuen monipuolisuudesta. Tässäkin tuliaan siihen, ettei nuoret halua sitä apua ja tukea ottaa vastaan. Osalla nuorista tukihenkilö hoitaa kuljetukset kouluun ja on lisäksi mukana koko koulupäivän ajan. Luokassa on 10 oppilasta mikäli kaikki ovat paikalla. Tukihenkilöt, opettaja ja avustaja muodostavat 4 ammattilaisen tiimin. Aikaisemmin luokalla pärjättiin 2 aikuisen voimin, mutta tänä vuonna ammattilaisten määrä tuplaantui.

H3: Resurssit meillä riitti hyvin. Meitä oli kaksi opettajaa kymmentä nuorta kohden. Minun mielestäni oli ihanaa, että siihen määrään oli mahdollisuus. Hyvät resurssit takasivat sen, että me voimme soveltaa ja ehti olla nuoren kanssa aidosti läsnä, mitä jokainen nuori myös yleisopetuksessa tarvitsee. Kahden opettajan tiimi oli siinä mielestäni tämän ryhmän kanssa ihan ehdoton.

Puolestaan yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että 2 opettajaa 10 nuorta kohden riitti hyvin. Hän kuvasi sitä positiivisena mahdollisuutena ja että toiminnallisilla tunteilla pystyi soveltamaan monipuolisesti ja tutustumaan nuoriin perusteellisemmin. Hän kuvasi myös sitä, että mahdollisuus olla kaikkien oppilaiden kanssa läsnä pitäisi olla myös yleisopetuksessa. Hän kuvasi, ettei tämän ryhmän kanssa olisi pärjännyt yhden opettajan voimin.

H6: Omassa ryhmässähän tietysti siellä on erityisluokanopettaja ja avustaja sekä osalla nuorista tukihenkilö. Lisäksi ihan normaali kuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Yhteistyö on tiivistä myös nuorisotoimen kanssa. Se on yksi perinteisesti semmoinen juttu, joka

meillä on. Ne on olleet niin mukana tämmöisessä leirikouluissa niiden järjestelyissä ja muissa. He käyvät tuolla luokassa kiertää välillä jututtaa noita kavereita.

Eräs haastateltavista kuvasi ryhmässä olevan osaava ammattitaidon lisäksi normaali kouluun liittyvät ammattilaiset, kuten kuraattori ja terveydenhoitaja. Yhteistyö nuorisotoimen on aktiivista ja sitä kautta he saavat apua myös leirikouluihin. Nuorisotyö käy luokassa säännöllisin väliajoin viettämässä aikaa nuorten kanssa ja kysymässä kuulumisia.

4.3.2 Tuen tarpeen näkyvyys

Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, että nuorten tuen tarve näkyy. Yleisesti ottaen kaikissa haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret tarvitsevat enemmän tukea ja läsnäoloa.

H4: Nuoret tarvitsevat enemmän läsnäoloa ja tukea. Ohjataan ja yritetään tukea nuorta oikeaan suuntaan.

H2: Oppilailla pitäisi koko ajan olla aikuinen vieressä, että homma toimisi. Siis ei voi hetkeksikään lähteä tästä pois, kun ne rupeavat tekemään kaikkea muuta. Jokainen tarvitsisi henkilökohtaisen avustajan.

Eräs haastateltavista sanoi, että ohjaamalla pyritään tukea nuoria oikeaan suuntaan. Puolestaan yksi haastateltavista sanoi, että jokainen nuori hyötyisi siitä, että aikuinen olisi koko aika vieressä. Nuoria ei voi hetkeksikään jättää ilman valvomista.

H3: Tukea he tarvitsevat paljon. Jopa lukeminen itsenäisesti tuottaa haasteita. Kuvailisin siten, ettei heitä huvita tai jaksaa. Kykyä on, mutta kiinnostusta ei. Se on se enemmän. Musta tuntuu, että se on myös se ryhmädynamiikan ongelma, että kun yksi sanoo, jolloin tarpeeksi auktoriteettia siinä ryhmästä. Ei semmoista motiivointi keinoa, estämisen keinoa tai erityisopetuksen tukea ole millä noihin saisi sellaista sisäistä halua, että hei tämä on minulle hyödyksi niin ei ne näe sitä hyötyä koko koulutuksessa.

H1: Ryhmästä on vaikea saada yhtenäistä kokonaisuutta. Tässä ei voi mennä sillä perinteisellä jopon tyyllillä. Kaikilla nuorilla on erityisen tuen päätös ja ovat valikoituneet meille ilman hakua. Tällä hetkellä ei pärjätä tällä tyyllillä toiminta meni ihan sekaisin.

Tukea nuoret tarvitsevat paljon ja itsenäinen tekeminen on hankalaa. Yksi haastateltavista toteaa, että tuen tarve näyttäytyy ongelmana ryhmädynamiikan yksi, kun sanoo mutta toteuttavat. Hän kuvaa, ettei sen tyylistä tukea olisi tarjolla millä saa sisäisen halun nousemaan ja ymmärtämään että kyse on täysin hyödyksi nuorelle itselle. Tuen tarvetta varmasti lisää myös jokaisen nuoren erityisen tuen päätös ja se, ettei hakuprosessia ollut.

4.4 Vaikutukset

4.4.1 Oppilaiden motivaatio

Haastateltavat olivat sitä mieltä, ettei motivaatio ole huipussaan. Ongelma havaittiin juuri sisäisessä motivaatiossa. Mikäli nuorilla olisi itsellään halua, niin varmasti pystyisi tavoittelemaan lähes mitä vain.

H2: Aikaisemmin työpaikkojen haku on opettanut nuoria niin, ettivät heitä jännitä niin paljon jatko-opintojen haku ja sieltä tulevat työharjoittelut. Tällä hetkellä nuorille kaikki mitkä liittyvät tulevaisuuteen on ihan sama. Nuorten matala motivaatio on valitettavasti pilannut meidän mainettamme niin, ettei tuttuihin työpaikkoihin enää pääse meidän nuoremme.

Mahdollisuus hakea työpaikkoihin ovat olleet jännittäviä asioita nuorille, mutta samaan aikaan motivoivia. Nuoret ovat työssäoppimisen kautta löytäneet itselleen tulevaisuudelle suunnan ja kiinnostavan jatko-opiskelupaikan. Tässä ryhmässä kuitenkin nuoria ei oma tulevaisuus liiaksi motivoi. Nuorten matala motivaatio töiden ja työssäoppimisen suhteen on vaikuttanut siihen, ettei työyhteisökumppanit ota enää jatkossa luokalta työharjoittelijoita ollenkaan.

H4 Osa käy koulussa mielellään. Suurin osa kuitenkin ei käy. Prosessi, kuten sanottu ei ole ollut vapaaehtoista, joten se jo itsensä hankaloittaa eikä tähän toimintaan sovellu. Meillä nuoret tykkäävät nähdä, koska se ei sido nuoria mihinkään. Nuorten oireilut eivät meillä näy ja kunnioitusta on myös aikuisia kohtaan.

H5: Osa ei ole hyötynyt tästä ollenkaan. Motivaatiota ei vaan ole, mutta osalla muutos näkyy niin, että koulunkäynti on motivoivampaa verrattuna yleisopetukseen. Kaikilla on kuitenkin muutos ollut parempaan. Mutta jos lähtötasona on, ettei koulua käydä ollenkaan ja nyt käy kerran viikossa tai kerran kuukaudessa se ei kuitenkaan ole riittävää. Kaikki on niin yksilöllistä. Osalla näkyy myös se, että määrättynä päivänä tullaan paikalle väkisin motivaatiota ei

ole ja lähdetään kesken pois ilman lupaa. Tekeminen on pakkoa, istutaan tuomio ja odotetaan vaan, että päästään kotiin.

Suurin osa luokan nuorista eivät käy koulussa mielellään. He eivät ole päässeet työelämäpainotteiseen erityisopetukseen omasta tahdosta, mikä varmasti on osasy syy alhaiselle motivaatiolle. Havaittavissa oli myös positiivisia muutoksia, sillä nuoret tykkäävät nähdä tiettyjä ammattilaisia, eikä oireilu näy heillä huonolla käytöksellä vaan kunnioituksella. Oli myös havaittavissa, että osalla nuorista motivaatio oli korkeammalla verrattuna yleisopetukseen. Vaikka motivaatio on yleisopetukseen verrattuna ollut motivoivampi, se ei ole vielä sitä luokkaa mitä työelämäpainotteisessa oppimisessa pitäisi olla. Valitettavasti se ei kuitenkaan näyttäydy kaikilla kivana tekemisenä, vaan tekeminen on pakollista ja tavoitteena on päästä nopeasti kotiin.

H1: Heikko. Yksi viidesosa on motivoituneita. Muille koulunkäynti on yhdentekevää.

H2: Hyvin heikko. Tämä on todella huolestuttavaa, kun ei ajatella tulevaisuutta vaan puhtaasti halutaan hengailaa kavereiden kanssa.

H3: Koulunkäynti ei kiinnosta ja motivaatiota ei ole. Edes se tekeminen ei kiinnosta, joka on shokeeraava. Teemmekö me niin jotenkin vääriä asioita, koska tekeminen on se innostaja. Ammatillaiset pyrkivät antamaan vaihtoehtoja missä pyritään valitsemaan sen mukaan, mikä on kivaa ja innostavaa, mutta sekään ei kiinnosta. Ei jaksa eikä huvita.

H6: Jos se on, se on just se, että kun. Siellä on oppilaita nyt tällä hetkellä, joilla ei oikeasti siis noin puolet oppilaista semmoisia, joilla ei ole sitä motivaatiota. Niin se tilanne on aika surkea ja lohduton, kun ei nappaa ja ajatellaan mitä se mulle kuuluu? Mitä mulle tapahtuu? Se on semmoinen keskeinen periaate siinä ja kun ei ne halua. Eivät he halua osallistua mihinkään vierailuihin tai mihinkään. Ei me niitä pystytä sitten väkisin kantamaan. Kyllä myös erityisen tuen oppilailla on velvollisuus olla muissakin oppimisympäristöissä. Oppimisympäristöjä käytetään paljon muutakin kuin pelkästään koulua, että vierailut eri paikoissa niin kyllä siinä se jopon idea aika pahasti karahtaa kiville, kun ei lähdetä mihinkään.

Kolmasosa haastateltavista sanoi suoraan motivaation olevan heikko. Suurin osa nuorista mieluiten viettää aikaa ystävien kanssa eikä keskittyisi opiskeluun. Tämä vaikutti todella huolestuttavalta ajatellen nuorten tulevaisuutta. Ammatillaiset pyrkivät etsimään keinoja, jolla kaikki nuoret motivoitua ja anta-

vat heille mahdollisuuksia ja valinnanvapautta, mutta siitäkään ei ole ollut hyötyä. Eräs haastateltavista sanoi ongelman olevan puolilla oppilaista kenellä ei motivaatiota ole. Edes nuoria itseään ei kiinnosta mitä heille kuuluu, miten niillä menee tai mitkä ovat seuraukset. Nuoret eivät halua osallistua toimintoihin, joita ammattilaiset näkevät kivana opiskelun vaihtoehtona. Heitä ei voi pakottaa osallistumaan erilaisiin koulun ulkopuolella tapahtuviin oppimistilaisuuksiin. Työelämän painotteisesti erityisopetuksessa kuitenkin pääpaino on muualla kuin pelkässä koulunpenkkiopiskelussa. Silloin tilanne on huolestuttava, kun nuoret eivät itse halua siihen antaa mahdollisuutta.

4.4.2 Uudistuksen vaikutukset

Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, ettei uudistuksen vaikutukset ollut kovin myönteisesti vaikuttava. oppilasvalinnat ja niiden tärkeys on ollut hyvin keskeisessä osassa. Kaikki nuoret eivät ole hyötöneet luokan toimintatavoista.

H1: Negatiivisesti. Ennen kaikkea joidenkin oppilaiden kannalta. He eivät ole oikeassa paikassa. Osa ei kykene olemaan töissä. Niiden kanssa väännetään ja käännetään eikä tekemisestä tahdo tulla juuri mitään. Jatkoa seuraa aika monella oppilaalla. Osa jää ilman päättötodistusta valitettavasti ja on mietittävä missä he ovat ensi syksynä. Mutta se pitää miettiä sitten, että missä he ovat ensi syksynä.

H2: Hyvin negatiivisesti. Opettajat ja oppilaat kärsivät. Mahdollisuuksia olisi monia, mutta nuoria ei huvita. Aikuiset väsyvät, kun pienistä yksinkertaisista asioista joudutaan väänämään useaan kertaan.

H3: Oppilasvalinnat ovat tärkeässä osassa. Oppilas ei itse motivoitu hakemaan, että jos se olisi motivaatiokirje, että miksi minä vaihtaisin yleisopetuksen tämmöiseen työelämän pohjaiseen, niin siinä olisi merkittävä ero. Sisäistä motivaatiota ei voi pakottaa, eikä siihen auta mikään. Semmoista kivaa ei ole, mihin saisin motivoitua oppilaat mukaan.

Puolet ammattilaisista kuvaa uudistuksen vaikutuksen olevan negatiivinen. Kaikki oppilaat eivät ole oikeassa paikassa eikä pysty olemaan töissä. Työelämäpainotteisen luokan keskiössä ovat kuitenkin työssäoppimisjaksot, joten tilanne on huolestuttava niiden nuorien kannalta. Osa nuorista ei suoriudu yhdeksänneltä luokalta, vaan joutuu jatkamaan yläastetta ja miettiä siihen sopiva suoritustapa. Tästä tilanteesta kärsii niin oppilaat kuin opettajat. Jatkuva väänttäminen näkyy opettajissa ja myös niissä oppilaissa, jotka haluaisivat oikeasti

suoriutua määritellyistä tavoitteista. Luokalle pääsy pitäisi sisältää motivaatio-kirjeen, jossa nuori joutuisi itse miettimään, mitä työelämäpainotteinen opetus pitää sisällään. Jos nuorella olisi itse halua, niin opiskelu sujuisi varmasti paremmin.

H4: "Ulkopuoliselle" nämä uudistuksen vaikutukset eivät näy. Vanha JOPO ollut todella tiivistä ja kaikki puhaltaneet yhteen hiileen. Konflikteja on tullut paljon verrattuna aikaisempaan. Tämä on raskasta ja se näkyy oppilaissa. Vaikuttaa koko kokonaisuuteen.

H5: Mitkä ovat tulleet uudistuksesta mitkä ovat olleet JOPO:n peruspiirteitä niin en osaa vaikutuksista sanoa sen tarkemmin. Onhan JOPO joka vuosi ollut erilainen.

Kolmasosa ammattilaisista olivat sitä mieltä, ettei uudistuksen vaikutukset näy juurikaan oppilaissa. Aikaisempaa luokkaa kuvattiin olevan tiiviimpi ja enemmän yksin tekemistä. Uudistuksen myötä oppilaille tulee enemmän konfliktitilanteita keskenään mikä vaikuttaa kokonaisuuteen. Luokan oppilaat ovat joka vuosi eronneet toisistaan, joten suurempaa eroa on hankalampi kuvata.

4.4.3 Vaikutukset oppilaissa

Uudistuksen myötä vaikutus oppilaissa on muuttunut. Motivaatiota ei ole, eikä työpaikkaopiskelu ole kaikkia luokalla olevia varten. Kiinnostusta luokan toimintaan kohtaan on vaikea pakottaa

H1: Puhutaan aivan eri oppilaista. Haastatteluissa näkyi myös vanhempien sitoutuminen ja halu nuoren onnistumisessa, haastatteluja ei enää ole, joten tätäkään ei voida ottaa huomioon.

H3: Kyllähän opettajan pitää aina jollain sirkustempulla saada ne innostumaan, mutta niinku tänä vuonna aivan eri. Niinku että ei tässä voi syyttää edes koronaa. En usko, että näihin pystyy kukaan tekemään taikatemppeja, oli kyse sitten yleisopetuksesta tai joposta. Kurssit ovat hataraa arvioida, vaikka kirjallisuuteen ei kiinnitetä huomiota. Olen kiinnittänyt huomiota toimintaan, luovuuteen ja rohkeuteen. Kiinnitettiin arvioinnissa pelkästään toimintaan ja pyritään saamaan oppilaille mahdollisimman hyvät numerot, jotka auttavat jatko-opiskeluissa. Yleisesti ottaen tunnetila on pettynyt.

H4: Kiinnostusta ei vain ole ja sitä on todella vaikea syöttää väkisin. Tässä on niin vahvana se, ettei nuoret ole pystyneet itse vaikuttamaan tähän, joka myös syö tosi paljon sitä motivaatiota. Nuoret puhuvat enemmän koulunkäynnistä aikaisemmin se oli ihan ok. Nyt nuoret keskusteleivat. Verrattuna aikaisempaan, oppilaat ovat halunneet JOPO:on ja ollut motivaatiota.

Aikaisemmin haastatteluissa pystyttiin myös haastattelemaan vanhempia ja kysymään heidän motivaatiotaan ja sitoutumista nuoren onnistumiseen. Opettajilla yleisesti ottaen on monia keinoja saada nuoria innostumaan, mutta tänä vuonna se oli hyvin haasteellista. Kurssin arviointi vaikeutuu ja olisi hyvä antaa hyvä numero, mikä mahdollistaa myös jatko-opiskelua. Arviointi on kuitenkin hankalaa. Positiivista on kuitenkin huomata, että osa nuorista keskusteli koulunkäynnistä, kun aiemmin keskustelua oli vaikeaa saada aikaan. Verrattuna aikaisempiin oppilaisiin heillä oli enemmän motivaatiota.

H5: Porukka on ollut paljon yhtenäisempi. Nyt katsotaan enemmän, jos joku on luuseri sen kanssa ei hengaila. Puolestaan, jos joku on cool, niin halutaan mennä sen mukaisesti. Valintaprosessien kautta voidaan vaikuttaa siihen, että pystytään auttamaan nimenomaan yksilöitä, joilla on motivaatio opiskella. Huonompi motivaatio eikä edes hauskuus kiinnosta. Aikaisemmin, jos motivaatiota JOPO:lla ei ollut jouduttiin vaihtamaan oppilas perusopetukseen.

H6: Kyllä se vaan on niin, että meillä on tällä hetkellä nyt ainakin tämän lukuvuoden aikana niin kun JOPO:lla semmoisia oppilaita jotka, jopa poissaolot ovat aika merkittäviä ja sitten siellä ei mennä ei mennä työpaikoille ja näin, että se näkyy kyllä.

H2: Nuorten väliset riidat ja tappelut ovat tänä vuonna lisääntyneet

Ennen uudistusta luokkaa kuvattiin yhtenäisemmäksi. Uudistuksen jälkeen nuoret ovat valikoivia siitä kenen kanssa voi viettää aikaa. Ammatillaiset joutuvat puuttua useimmin riitoihin niin luokan keskuudessa, kuin luokan ulkopuolella. Motivaatio on suurin ero oppilaissa, eikä millään hauskuudella saa heihin lisättyä motivaatiota. Aikaisemmin nuoret halusivat tehdä paljon töitä sen eteen, etteivät heitä siirretä takaisin yleisopetukseen, mikäli työskentely joustavalla perusopetuksen ei toiminut. Oppilaiden välinen ero on nähtävissä merkittäväillä poissaoloilla, ja työpaikka lintsaamisella itse oppilasaines ei ole niin merkittävästi muuttunut.

5 LOPPUTULOS JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tutkimustulos tiivistettynä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia joustavan perusopetuksen uudistusta työelämäpainotteiseksi erityisopetukseksi. Yleisesti ottaen haastateltavien kokemukset uudistusta kohtaan oli negatiiviset. Ammatillaiset kokivat haastatteluiden pois jäämisen merkittäväksi tekijäksi uudistuksen haitallisille vaikutuksille.

Joustavan perusopetuksen ja työelämänpainotteisen luokan suurin ero on, että oppilailta vaadittava erityisen tuen päätös. Työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa jokaisella on oltava päätös, mikä rajaa suuren määrän potentiaalisia oppilaita pois. Aikaisemmin haastatteluiden kautta pystyttiin varmistamaan oppilaiden halusta käydä peruskoulua työelämäpainotteisesti. Tutkimuksessa kävi ilmi, että koulunkäynnin sujuvuuteen on tänä lukuvuonna vaikuttanut oppilaiden sisäisen motivaation puutteellisuus.

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että nuoria on hyvin vaikea saada motivoitumaan. Tämä on näkynyt siinä, ettei kaikkia nuoria voi viedä koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin ja se on vaikuttanut osaan haastateltavista. Puolet haastateltavista oli sitä mieltä, että uudistus on vaikuttanut heihin kokonaisvaltaisesti. Voimavarat ovat olleet ammatillisilla koetuksella, joka on vaikuttanut yöuniin sekä omaan ammatti-identiteettiin. Osa haastateltavista on miettinyt, onko itsessään jokin vikana, kun yksinkertaiset asiat eivät hoidu.

Eräs haastateltavista kertoi, että hänen yhteistyönsä työelämäpainotteisen erityisopetuksen kanssa lakkautettiin syyslukuvuoden jälkeen. Luokan oppilaista viidesosa oli kiinnostunut hänen laatimasta oppiaineesta ja heidät integroitiin mukaan yleisopetukseen. Tekeminen oli niin haasteellista eikä kaikilta nuorilta löytynyt riittävästi motivaatiota, että yhteistyö olisi ollut kannattavaa jatkaa. Onneksi kuitenkin oppilaat, jotka olivat kiinnostuneita oppiaineesta, saivat osallistua yleisopetuksen kautta. Viimeisen haastattelun yhteydessä selvisi, että jatkossa työelämäpainotteiselle luokalle pääsy edellyttää jatkossa haastattelut.

5.2 Johtopäätökset & pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia luokkauudistusta ammattilaisten näkökulmasta. Ammatillaiset olivat vastauksista suurimmaksi osaksi yksimielisiä. Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi, ettei oppilasvalintaprosessia ollut mikä vaikutti oppilaiden sisäiseen motivaatioon.

Aikaisemmissa tutkimuksissa oli tuotu esille JOPO- luokan myönteisiä käytänteitä. Kuivanen ja Perälä pro gradu -tutkielman (2018) mukaan luokan koolla on ollut hyvät vaikutukset oppilaisiin. Koulumotivaatio oli ennen joustavaa perusopetusta hyvin alhainen. Alhainen motivaatio vaikutti koulumenestykseen negatiivisella tavalla. Huonot kouluarvosanat entisestään laskivat motivaatiota, mistä lopulta tuli kierre. (Kuivanen & Perälä 2018, 59–64.). Tutkimusprosessiani kävi ilmi, ettei suurimmalla osalla oppilaita ollut motivaatiota työelämäpainotteiseen koulunkäyntiin. Alhaiseen motivaatioon vaikutti, ettei oppilaat pystynyt itse vaikuttamaan luokalle pääsyyn. Eräs haastateltavista oli sitä mieltä, että tietyillä tunteilla luokan kanssa pärjää kahden aikuisen voimin. Oppiaineiden opetuksessa puolestaan kävi ilmi, että luokkakoko oli liian iso suhteessa haasteisiin.

Vaihtoehtoiset opiskelumenetelmät, muun muassa käytännön tekeminen, lisäsi motivaatiota. Parempi ilmapiiri koettiin edistävänä tekijänä oppimiselle. Haastateltavat kertoivat ryhmän muodostuneen hyvin tiiviiksi. Myönteiseen ilmapiiriin vaikuttivat jokaisen samantyylliset haasteet ja sen hetkinen tilanne. (Kuivanen & Perälä 2018, 59–64.)

Luokalla olevista oppilaista osa ei kykene ollenkaan työharjoittelujaksoihin, eikä eri oppimisympäristöihin. Tutkielmassani nousi esille nuorten keskinäiset konfliktit ja luokan haasteellinen ilmapiiri. Haastateltavat kertoivat, ettei luokalla ole yhteishenkeä. Yhteishenki lähinnä näkyy luokassa pelkästään niissä tilanteissa, jos yksi káskee niin muut tottelevat. Ennen uudistusta suurin osa haastateltavista kertoi, että JOPO- luokalla oli pääsääntöisesti aina hyvä yhteishenki. Oppilaiden valintaprosessissa ja haastatteluissa huomioitiin aina nuorten välit ja mietittiin ryhmädynamiikkaa. Lukuvuonna 2022–2023 haastatteluiden pois jääminen näkyy myös tällä osa-alueella.

Järvinen (2014) toi esille pro gradu- tutkielmassa, ettei kaikilla kotona ole resursseja tukea nuorta ja siinä kohtaan opettajan rooli korostuu. Nuorten perhetaustat vaikuttavat koulunkäyntiin ja sen onnistumiseen. Laadukas peruskoulu pitää sisällään turvallisen oppimisympäristön ja turvallisen vuorovaikutussuhteen opettajaan. Joustavan perusopetuksen yksi piilevä salaisuus onkin opettajien kyky kohdata oppilaat kokonaisina ihmisinä, ei vain tulosluvun perusteella. (Järvinen 2014, 100–103.) Laaja-alainen yhteistyö korostui myös minun tutkielmassani. Puhutaan kymmenen erityisnuoren ryhmästä, jossa opettajan pitää huomioida oppilaiden sisäinen motivaatio, vaihtuva kouluympäristö ja perhetaustat. Oppilaat tarvitsevat jatkuvaa tukea muuttuvassa oppimisympäristössä. Opettajan lisäksi luokassa toimii avustaja ja osalla nuorista on oma tukihenkilö. Jokainen oppilaista tarvitsee tehostetumpaa tukea. Nämä resurssit eivät riitä siihen, että luokka on tämmöisenään toimiva.

Tällä hetkellä työelämäpainotteisen erityisopetuksen nuoret hyötyisivät tehostetummasta oppimisesta. Motivaatiossa ei havaittu suurta muutosta aikuisten läsnäolosta huolimatta. Haastatteluissa kävi ilmi, että Työelämäpainotteisesta oppimisesta hyötyy tällä hetkellä 20 % oppilaista.

Holmberg (2022) tutkielmassa kävi ilmi, että oppilaille oli tehty erilaisia vaihtoehtoisia oppimistiloja. Oppimisympäristö ratkaisuihin käytettiin erilaisia keinoja kuten eriyttämistilat, rauhoittumistilat, sekä muut oppilaita hyödyttävät tilaratkaisut. Tilaratkaisuissa oli otettava huomioon tilojen muokattavuus esteettömyys ja aistiherkkydet. (Holmberg 2022, 45–46.)

Edellä mainitsevat tilaratkaisut ovat mielestäni hyvä vaihtoehto oppilaiden rauhoittumiselle. Luokan oppilailla voi olla erilaisia haasteita ja vaikeuksia keskittyä annettuihin tehtäviin tai luokassa voi olla oppilas, joka käy kierroksilla ja estää muiden keskittymisen. Näin ollen erilaiset tilaratkaisut olisivat toimivia tämän luokan kanssa.

Hämeenkylässä on mahdollisuus tarjota erityisoppilaille ensiluokkaista opetusta, mutta tällä hetkellä opiskelumuoto on suurimmalle osalle väärä. Erityisoppilaat tarvitsevat tukea ja hyötyvät yksilöllisesti suunnittelusta suoritustavasta. Oppilailla on pitkiä työharjoittelujaksoja, muuttuvat oppimisympäristöt sekä koulupäivät, mitkä voivat vaikuttaa nuorten palautumiseen ja jaksamiseen. Kokonaisuudessaan oppilaalle, joka kokee olevansa väärässä paikassa

tämä voi olla hyvin raskasta ja lisää epäonnistumisen kokemuksia, jos ei kykene luokan vaatimuksiin.

Tutkimuksen johtopäätöksenä on, että uudistus ei tämmöisensä ole toimiva. Nuorten heikko motivaatio ja epäonnistumisen kokemukset yleisopetuksessa ja työelämäpainotteisella luokalla eivät vahvista nuorten onnistumisen kokemuksia. Mikä on surullinen tilanne nuorten kannalta. Ensimmäinen lukukausi riitti siihen, että hallinto teki päätöksen haastatteluiden tulevan takaisin tulosta seuraavalle lukukaudelle. Tämä jo itsessään kuvastaa, ettei uudistuksesta ollut näillä periaatteilla riittävän myönteisiä vaikutuksia. Kuitenkin positiivinen ilmiö oli, että nykyiset oppilaat ovat halunneet keskustella koulunkäynnistä. Aiemmin he ovat olleet hyvin vaitonaisia kouluun liittyvistä kysymyksistä. Oppilaista varmasti löytyy paljon potentiaalia, kun oikea oppisisältöjä heille löytyy.

Työelämäpainotteisuutta pitäisi lisätä, mutta lukuvuonna 2022–2023 ongelmaksi koitui oppilaiden motivaatio. Tähän toimii ratkaisuna, että luokalle otetaan vain oppilaita, joilla on motivaatiota työelämäpainotteiseen oppimiseen. Haasteeksi muodostuu ne oppilaat, joilta rajautuu työelämäpainotteinen oppiminen oman motivaationsa vuoksi. Tänä päivänä tämä näkyy yhteiskunnallisena haasteena ja tähän tulisi löytää kestävä ratkaisu oppilaiden ja opettajien kannalta.

5.3 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Hyvin tehdyssä tutkimusraportissa tekijä arvioi koko tutkimuksen luotettavuutta näkyvien tietojen avulla. Luotettavuuden osalta on hyvin merkittävää, että tuotos on edustuskelpoinen ja tarpeeksi suuri, vastausprosentti on riittävän suuri ja kysymykset tuottavat oikeita asioita sisältäen koko tutkimusongelman. (Heikkilä 2014,1.)

Tutkimuksessani vaiheet tulivat ilmi selkeästi. Tutkimukselle on tehty selkeä perustelu mitä on lähdetty tutkimaan ja mistä syystä. Haastattelurunko on ollut selkeä ja kaikille yhdenvertainen. Analysointitapa oli sisällönanalyysi tutkimusetiikka huomioiden. Ennen haastatteluita kävin läpi haastateltavien kanssa minkä tyyliä kysymyksiä on tulossa ja tein selväksi, milloin äänitän. Lisäksi

toin haastateltaville tarkasti esille sen, että vastaukset ovat täysin anonyymeja. Työn valmistuttua hävitän kaikki aineistot.

Tutkimusetiikka tarkoittaa vastuullisuutta eettisyyttä ja rehellisyyttä tutkimuksen teossa. Etiikka luokitellaan moraalisen toiminnan tukemiseksi ja yhteisöllisen toiminnan ohjeistamiseksi. Rehellisyys on yksi merkittävimmistä tekemistä asioista tutkimusta tehdessä. hyvää ja vastuullista tutkimusta tehdessä tekijän on perehdyttävä tutkimusetiikka. (Mustajoki & Kohonen 2021.)

5.4 Lopuksi

Uudistusprosessi oli kaikille uusi kokonaisuus. Tutkijana hieman jännitti, saanko riittävästi aineistoa kerättyä. Aineistonkeruuprosessi mielestäni onnistui ja sain tutkimuskysymysten avulla riittävästi materiaalia. Opinnäytetyön tekoa hankaloitti vaihteluvollisuus. Koko työn ajan piti miettiä, ettei tuo liikaa yksityiskohtia ilmi. Opinnäytetyöprosessin aikana opin laaja-alaisesti oman työn aikatauluttamisesta, tiedonhankinnasta sekä aiheeseen liittyvästä teoriasta. Koen, että opinnäytetyö antoi lisää valmiuksia ja tietoutta, miten toimia erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten kanssa.

Uudistus itsessään on lukuvuonna 2022–2023 tuonut paljon haasteita. Uudistuksen yksi merkittävimmistä tekijöistä on ollut oppilailta vaadittava erityisen tuen päätös. Itse päätös ei tarkoita, ettei oppilaat ole motivoituneita tai pärjäisi työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa.

Jatkotutkimus ehdotukseni on seuraavan lukukauden tutkiminen jälleen ammattilaisten näkökulmasta. Onko havaittavissa muutoksia ja onko itsessään erityistuen päätöksellä mitään väliä, vai onko tämän lukuvuoden ongelmat olleet ainoastaan kiinni haastatteluiden poisjäämisestä ja oppilaiden sisäisestä motivaatiosta? Itse tämän tutkimuksen jälkeen en usko, että haastatteluiden ja valintaprosessin takaisin tulemisen jälkeen on havaittavissa näin suurta eroa verrattuna joustavan perusopetuksen oppilaisiin.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere, vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685030> [viitattu 3.12.2022]

Heikkilä, T. 2014. Tutkimuksen luotettavuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/7.RAPORTOINTI/TutkimuksenLuotettavuus.pdf> [viitattu 22.3.2023]

Helsingin kaupunki. Tukihenkilötoiminta. 2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lasten-ja-perheiden-palvelut/lastensuojelu/lastensuojelun-asiakkaana/tukihenkilotoiminta> [viitattu 21.3.2023]

Holmberg, E. 2022. Opettajien näkemyksiä vaatimaan erityisen tuen rajautumisesta osana perusopetuksen erityistä tukea. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Erityispedagogiikan pro-gradu tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/27926/urn_nbn_fi_uef-20220802.pdf?sequence=1 [viitattu 26.3.2023]

Jatkola, V. 2013. Tuloksellisuustarkastuskertomus Erityisopetus perusopetuksessa, Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 8/2013. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/06/26094308/erityisopetus-perusopetuksessa-8-2013.pdf> [viitattu 18.11.2022]

Laki perusopetuslain muuttamisesta 24.6.642/2010

Lundbom, P. & Herranen, J. (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Humanistinen ammattikorkeakoulu- Huamk. WWW-tiedosto. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38289/978-952-456-114-3.pdf?sequence=1#page=193> [viitattu 23.5.2023]

Manninen, J. & Luukannel, O. 2008. Joustavasta perusopetuksesta JOPO-toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Opetusministeriön julkaisuja 2008:36. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78945/opm36.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 17.11.2022]

Mustajoki, H. & Kohonen, I. 2021. Mikä ihmeen tutkimusetiikka? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/mika-ihmeen-tutkimusetiikka> [viitattu 27.3.2023]

Numminen, U. & Ouakrim-Soivio, N. 2009. Joustava perusopetus JOPO-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2009:26. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76695/opm26.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 16.11.2022]

Järvinen, S. 2014. Oppilaiden ja opettajien kokemuksia joustavasta perusopetuksesta. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Erityispedagogiikan pro gradu-tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45145/URN:NBN:fi:juu-201501221165.pdf?sequence=1> [viitattu 16.11.2022]

Opetushallitus s.a. Erityinen tuki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/erityinen-tuki> [viitattu 18.11.2022]

Opetusministeriö. 2007. Erityisopetuksen strategia. Opetusministeriön työryh-
mämuistioita ja selvityksiä 2007:47. PDF- tiedosto. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79498/tr47.pdf> [viitattu 18.11.2022]

Perälä, H. & Kuivanen, H. 2018. Joustavan perusopetuksen vaikuttavuus en-
tisten JOPO- oppilaiden kokemuksia joustavasta perusopetuksesta. Tampe-
reen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. PDF- doku-
mentti. Saatavissa: [https://trepo.tuni.fi/bitstream/han-
dle/10024/104126/1535361672.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104126/1535361672.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu 15.11.2022].

Puukari, S. & Lappalainen, K. 2017. Ohjaus ja erityisopetus oppijoiden tukena.
Jyväskylä: PS- kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.11.2022]

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetel-
mät. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: [https://www.el-
library.com/reader/9789517685030](https://www.el-library.com/reader/9789517685030) [viitattu 4.12.2022]

Tukihenkilöt ja perheet. 2022. THL. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/tuki-
henkilot-ja-perheet](https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/tuki-henkilot-ja-perheet) [viitattu 20.3.2023]

Tukiliitto. Erityinen tuki. 2017. WWW- dokumentti. Saatavissa: [https://www.tu-
kiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/perusopetus/erityinen-tuki/](https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/perusopetus/erityinen-tuki/) [viitattu 23.5.2023]

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kus-
tanneosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: [Laadullinen tutkimus ja sisäl-
lönanalyysi | Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu | Xamk Kaakkuri \(finna.fi\)](https://www.kustannusosakeyhtiötammi.fi/kirjat/laadullinen-tutkimus-ja-sisallönanalyysi-kaakkois-suomen-ammattikorkeakoulu-xamk-kaakkuri-fina)
[viitattu 5.12.2022]

Valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta
29.12.1768/2009

Vantaa. 2022. Vantaa ehkäisee nuorten väkivaltaa varhaisella puuttumisella-
ensi vuodeksi lisää käsipareja ja palveluita. WWW- dokumentti. Saatavissa:
[https://www.vantaa.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/vantaa-ehkaisee-nuorten-vaki-
valtaa-varhaisella-puuttumisella-ensi-vuodeksi-lisaa-kasipareja-ja-palveluita](https://www.vantaa.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/vantaa-ehkaisee-nuorten-vaki-valtaa-varhaisella-puuttumisella-ensi-vuodeksi-lisaa-kasipareja-ja-palveluita)
[viitattu 2.12.2022]

Vilka, H. 2015. Tutki ja Kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustan-
nus.

Liitteet

Liite 1 – Teemahaastattelurunko

Tutkimuskysymys: Miten joustavan perusopetuksen uudistus näkyy työelämäpainotteisessa erityisopetuksessa?

Haastattelukysymykset teemoittain:

Teema 1 – **Eroavaisuus**

Teema 2 – **Ammattilaisten näkökulma**

Teema 3 - **Tuen tarve**

Teema 4 – **Vaikutukset**

Kysymykset:

Eroavaisuus:

- Millaisia eroja oppilaissa on havaittavissa uudistuksen myötä?
- Millaisia eroja ryhmädynamiikassa on?

Ammattilaisten näkökulma:

- Miten oppilaat hyötyvät työelämäpainotteisesta oppimisesta?
- Millä tavalla uudistus on vaikuttanut työtehtäviisi?

Tuen tarve:

- Millaista tukea nuorille on tarjolla?
- Minkälaista tukea erityisopetus tarjoaa oppilaille?

Vaikutukset:

- Millainen motivaatio oppilaille on koulunkäynnin suhteen?
- Miten työelämäpainotteisuus näkyy erityisopetuksessa?
- Miten työelämäpainotteisuus on vaikuttanut oppilaisiin?